

Romano hangos

18.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 14 • ČÍSLO 10–11 • VYŠLO 27. ČERVENCE 2012

zprávy

BŘECLAV – Policie odložila případ „zbitého“ Petra. Nyní putuje její spis na státní zastupitelství, které rozhodne o případném postihu chlapce. Někteří právní experti se domnívají, že chlapce nelze za jeho lež postihnout. To nemusí být tak docela pravda. Na státním zastupitelství v Břeclavi teď leží nejméně dvě trestní oznámení. Jedno podal redaktor RH Karel Holomek.

ŽEHRA – Slovenští poslanci Igor Katovic a Alojz Hlina z politického hnutí Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti trávili dovolenou v nejproblematictějších romských osadách na východním Slovensku. Putovali tudy v karavanu. „Když chceme řešit romský problém, musíme ho nejdříve poznat,“ řekli. „Na základě naší cesty vznikne celá řada návrhů na řešení.“ Cestu nazvali Tour de Roma. Navštívili vesnice Žehra, Lomnička i nechvalně proslulou košickou čtvrť Luník IX.

ŠLUKNOV – Rok po vypuknutí sociálních nepokojů v tomto regionu se místní lidé zase ozvali. A sice 19. července, tentokrát na popud starostů měst a obcí, kterým se nelíbí nečinnost vlády při řešení tamních problémů. Tento protest podpořilo na 200 občanů, kteří se sešli v areálu šluknovského zámku. Starosta Jiřetina Josef Zoser řekl: „Chceme ukázat, kde naše pravomoci končí a kde musí zasáhnout stát. Požadujeme, aby vláda přijala účinné zákony, které pomohou řešit nezaměstnanost, kriminalitu, bezpečnost, chudobu a sociální problémy.“ Premiér Nečas vzkázal, že vláda všechny sliby plní. Vládní zmocněnkyně pro lidská práva označila protesty za politickou kampaň před blížícími se krajskými volbami. Na stejnou dobu do stejného města, jen o dva kilometry dál, svolali protest aktivisté ze sdružení Konexe. (www.romea.cz, kh)

Romská píseň 2012 v „dřevěném městečku“

ROŽNOV POD RADHOŠTĚM – V „dřevěném městečku“, tedy ve skanzenu v Rožnově pod Radhoštěm, měli zájemci 21. července opět možnost shlédnout tradiční festival Romská píseň.

Festival, pořádaný už od roku 1994, si za tu dobu vydobyl značné renomé. I letos na něm mohli návštěvníci zhlédnout přehlídku tradičních romských řemesel, ochutnat romské jídlo, ale také poznat kulturu a tradice Valašska. Letošní 18. ročník předvedl publiku nové hudební kapely, nechyběla ani taneční produkce, které se tentokrát

ujali tanečníci z brněnského souboru Merci vedení Monikou Balogovou.

Festival tradičně pořádá Demokratická aliance Romů ČR. Na úvod zazněla romská hymna Dželem Dželem. Poté nastoupil soubor Merci s maďarskými tanci a chlapci předvedli romský tanec čapaša. Dušan Milko s doprovodem se představil jako jeden z nejlepších. Folklorní soubor Javořina nás pak klasicky zavedl do doby lidových tanců a písní. Marek Balog společně s Marcelm Pilem zahráli tradiční romské písně. Své vystoupení

ukončili Montiho čardášem. Mladí, ale velmi talentovaní muzikanti Rosen Band z Mikulova lidem vyrazili dech. Jejich výrazné hlasy a tóny nástrojů všem dodaly tu správnou energii k tanci. Ze Slovenska přijeli Démovci, závěrem festivalu předvedli své mistrovské umění Miro Štefan společně se svými hosty.

Festivalem Romská píseň 2012 provázela Zuzana Vašková. Patří jí velké poděkování, stejně jako Petru Tuliovi, všem sponzorům, asistentkám, hostům, kapelám a zúčastněným. **Veronika Kačová**

z obsahu

Smysl komunitní práce

Tvoří Romové jednu komunitu?

strana 2

Je z RH módní časopis?

Ohlasy na novou fotostranu

strana 6

O promociích, křtinách a Mariance

Povídky romských autorů

strana 8–11

Denisa Šariská: romsko-polská minulost, česká současnost

„Moje maminka pochází z Polska, z polsko-německé rodiny, kdežto tatínek je Rom ze Slovenska,“ přibližuje svůj „rodokmen“ Denisa Šariská. Její matka pracovala ve zdravotnictví, kdežto otec Jana Šariského, stejně jako samotnou Denisu, by mohli potkat návštěvníci v brněnském Muzeu romské kultury (MRK). Otec Denisy zde dělá správce depozitářů. „Ano, dalo by se říct, že pocházíme z muzikantské rodiny,“ vysvětluje Denisa hudební zázemí svého nejbližšího okolí. „Skoro celá rodina z tátovy strany je hudebně založená a věnuje se tomu naplno. I sám táta hraje na

kontrabas v cimbálové kapele pod vedením Ivana Gaspára Hrisky. Můj bratr vystudoval kromě konzervatoře i vysokou školu – obor hudební výchova – hra na klavír a působí jako pedagog na ZŠ.“

Tato mladá žena, která má v MRK na starosti doučování a práci se žáky základních škol, má tři sourozence – staršího bratra a dvě mladší sestry. „Jistě, našly by se situace, kdy mezi námi zajiskří, ale to neznamená, že se budeme nenávidět, naopak. Je mezi námi silné pouto,“ světuje se.

A co se týká romštiny? I když je otec mladé romské učitelky Rom

a romsky umí, rodinu k tomuto jazyku nevedl. „Myslím, že oba rodiče chtěli, abychom víc splynuli s českým prostředím. Sama za sebe tedy říkám, že romsky neumím, ale nikdy není pozdě se naučit něco nového,“ vysvětluje Denisa.

V jejím dětství převažovalo kamarádství s Neromy, ale časem poznávala a stále poznává i Romy, takže jí pohyb „v obou světech“ problém nedělá. Jak říká, fakt, že je napůl Romka, pociťuje tím víc, čím víc je starší. V dětství si toho nijak zvlášť nevšímala ani okolí jí to nedávalo příliš najevo. Na „svě“ základní škole byla ve třídě jediná

Romka a Neromové ji zpočátku přijímali dobře. Opravdové konflikty přišly až v 6. třídě, kdy jí jeden ze spolužáků nadával do cigánů. „Ale tuhle nepříjemnou situaci brzy řešili mí rodiče a všechno zas rychle utichlo,“ vysvětluje romsko-polská česky mluvící žena. S tím bývalým spolužákem ze ZŠ jsou dnes dobří přátelé. Ze strany učitelů ale žádnou diskriminaci nepociťovala, spíš naopak. Co se týká školních předmětů, bavila ji biologie, a i proto se hlásila na střední zdravotnickou školu, kde úspěšně odmaturovala. Po „zdravce“ pokračovala ve studiích

Pokračování na str. 5

zaznamenali jsme

LETY U PÍSKU – Na zbourání vepřína nemáme, prohlásil premiér Nečas při návštěvě památníku romských obětí 9. července. Šlo už o druhý pietní akt pořádaný v letošním roce, tentokrát pod hlavičkou Památníku Lidice. Tohoto aktu se Romové vesměs neúčastnili. Přesto je možno říci, že to byla první návštěva premiéra ČR na uvedeném místě za celou existence ČR od roku 1993. Premiér vyslovil to, na co čekala celá generace: „*Šlo o genocidu Romů a podíleli se na ní i protektorátní úřady.*“

BRNO – Sabina Lázoková, která se nedávno stala první romskou vice-miss Československa, bydlí v městské části Brno-sever. Její starostka Sabina Tomíšková a první místostarosta Rostislav Hakl přivítali půvabnou romskou vicemiss na radnici. Představitelé městské části ji dali za vzor všem děvčatům jako příklad odvahy a úspěchu.

PRAHA – S sKartou hrozí při exekuci zabavení všech dávek. Ministerstvo práce spoléhá na gentlemanskou dohodu, kterou uzavřelo s exekutory, že nebudou této možnosti využívat. Dřívější praxe tuto nevídanou možnost neumožňovala. Z dávky, ze které byla již sražena částka pro exekutora, pak zbytek poslaný složenkou již nemohli exekutoři odebrat. Teď tu možnost mají. Jak se ovšem dále ukazuje, platby sKartou budou povinné jen pro někoho. A to pro klienty s tzv. vázanou výplatou, tedy pouze pro ty, kteří dnes dostávají poukázky na zboží. Jinými slovy, povinnost bude pro problematické příjemce dávek.

PRAHA – Naše redakce získala zajímavou statistiku. Ukazuje, jak rostlo požívání slova Cikán a Rom. Není třeba připomínat, že slovo Cikán je vnímáno mnohými Romy jako urážlivé a je-li použito protějším subjektem, je pro ně znamením nenávistného postoje. Tedy: Rok 1997 – slovo Cikán použito ve 171 případech, v roce 2002 v 229 případech a v roce 2007 v 268 případech. V roce 1997 slov Rom využito ve 431 případech, v roce 2002 v 1366 případech a v roce 2007 v 1543 případech. Na zvýšení frekvence používání označení Cikán se podepsala média jako televize Nova, Parlamentní listy a bulvár.

ROŽNOV POD RADHOŠTĚM – V areálu Dřevěného městečka ve Valašském muzeu se v sobotu 21. července uskutečnil již tradiční festival Romské písně 2012. Pořádá ho tamní Demokratická aliance Romů. Jedná se o tradiční oblíbený a kvalitně dramaturgicky realizovaný festival, který podporuje sbližování a soužití menšinové a majoritní společnosti. Vystupují zde také romské i neromské taneční, hudební a pěvecké soubory z ČR a jiných států. (www.romea.cz, kh)

LETY – Dne 2. srpna si připomínáme nejen 70. výročí založení cikánského tábora Lety a počátek romského holocaustu na území našeho státu, ale také ukončení činnosti cikánského tábora v Osvětimi, kdy bylo během jedné noci popraveno téměř tři tisíce Romů a Sintů. V některých zemích je tento den právem považován za Mezinárodní den obětí romského holocaustu. 70. výročí založení cikánského tábora Lety a „Mezinárodní den obětí romského holocaustu si v KP Lety připomeneme 2. srpna ve 13.00 hodin položením květin u pomníku obětem cikánského tábora v Letech 1942–1943. Nezapomeňte. Ma bisteren. Budeme potěšeni, pokud se této vzpomínky zúčastní všichni, jimž není tragický osud našich romských spoluobčanů za druhé světové války lhostejný. (mč)

Taneční vystoupení v rožnovské Iskérce budou pokračovat

ROŽNOV POD RADHOŠTĚM – Hudební, pěvecký a taneční workshop s Cikne čhave a pěveckým sborem ZŠ Masarykova z Valašského Meziříčí měl úspěch.

Ve čtvrtek 28. června se ve sdružení Iskérka v Rožnově pod Radhoštěm uskutečnil taneční workshop. Nápad zorganizovat tyto hudební dílny vyšel od souboru Cikne čhave z Nového Jičína, ale také od vedoucího pěveckého sboru Ivana Kandráče z Valašského Meziříčí. Na workshopu spolupracovalo společně se členy Cikne čhave několik vybraných dětí z pěveckého sboru ZŠ Masarykova.

Na začátku se jednotliví účastníci představili a dostalo se poděkování všem, kdo se na těchto dílnách podílel. Jako první přišly na řadu pěvecké dílny, potom následoval menší výklad o tanci celkově a názorná ukázka tradičního romského tance.

Píseň Hin man čhajori (Měl jsem dívku) všechny zaujala. Mile mě překvapilo, že romský text pro lidi nepředstavoval problém. Texty písní jsme ale pro jistotu přeložili do češtiny, aby se vědělo, o čem kdo vlastně zpívá.

Samotné hudební dílny měly také své plus. Místnost nám ani nestačila, jak se všichni roztančili,

hlavně při lidové písni Mamalika. Po skončení tanečních dílen jsme si povídali o tom, jak se workshop líbil, zda má význam v této práci pokračovat a dál všeobecně o romských talentech a kultuře. Klienti Iskérky k tomu řekli svoje. Nesmírně si vážíme každého jejich názoru. V každé větě jsem cítila upřímnost, což je pro nás velmi důležité v tom, abychom tyto dílny neskončili, ale naopak dál je rozvíjeli.

Chtěla bych poděkovat pěveckému sboru ze ZŠ Masarykova z Valašského Meziříčí, Ivanu Kandráči, Kateřině Pechové, Dance Mičulové, speciálně panu Kristkovi za krásné fotky a všem, co přišli.

Podrobnosti o našich dalších akcích se dozvíte na stránkách www.ciknechave.estranky.cz

Veronika Kačová

Vedoucí souboru Cikne čhave, Nový Jičín.

Má komunitní práce se sociálně vyloučenými efekt, nebo ne?

To, zda je komunitní práce při práci s Romy vhodná či ne, se diskutuje již dlouhá léta. Spousta odborníků prostřednictvím dlouholetých výzkumů v romských osadách a možná i v městských lokalitách zjistila, že Romové netvoří jednotnou komunitu, že jejich vztahy mezi sebou bývají často mnohem více vyhraněné než vztahy s majoritní společností apod. To vše je samozřejmě nepopiratelná pravda. Model komunitní práce tedy, podle většiny autorů, se pro práci s touto skupinou lidí nehodí. Bývá totiž založen na společné definici cílů místní komunity a jejich společném naplňování – což je tedy u lidí, kteří v podstatě nemají nic společného, nemožné.

Devítiletá zkušenost našeho komunitního centra je však odlišná. Pravda, ve spoustě měst či obcí jsou pro Romy „vyloučeny byty“, do kterých se mohou dostat i rodiny, které celkem bez problémů fungují, jen se jejich původní nájemní byt např. rekonstruuje (přijmout návyky „starousedlíků“ bývá pak velmi jednoduché – např. proč by jedna nová rodina měla platit jako jediná elektřinu, zvláště když se na ni ostatní rodiny pokoušejí napojit na černo).

Je pravda, že do těchto bytů, které minimálně několika kritérii napl-

ňují definici sociálního vyloučení, se stěhují lidé ze všech koutů města, z celé republiky a často i ze sousedních zemí. Nájemníci těchto bytů spolu nemají nic společného – tedy pouze lokalitu s negativní nálepkou a to, že se z ní špatně dostává.

Bylo by fajn, kdyby se rodiny, které získají (často pomocí intervencí sociálních služeb) více kompetencí a jsou dále schopny si udržet bydlení v běžné zástavbě, měly kam posunout. Jenže k tomu bohužel z velké části nedochází. Podle našeho názoru je to dáno hlavně jejich barvou kůže, nebere se ohled na to, že pracují apod. (adekvátní bydlení totiž nemůže najít třeba ani náš romský kolega). Další příčinu může představovat i nedostatečná aktivita neziskovek v této oblasti.

Ani jedna ze stran zatím není připravena na společné fungování,

z různých důvodů to prostě nejde. Je však potřeba, aby se Romové, žijící v těsné blízkosti, učili aspoň žít spolu. Toho se dá dosáhnout právě prostřednictvím komunitní práce v různých modifikacích. Díky této metodě je možno skupinu zaktivizovat a udržovat aktivní. Zvláště pokud se podaří realizovat dílčí úspěchy – např. instalace laviček v lokalitě, příjezdová cesta, branka apod. Naplnění těchto malých cílů představuje pro lidi hnací motor. Navíc se touto formou učí pravidlům, rozvíjejí komunikaci a tím, že dostávají funkce v dílčích úkolech, se jim také může zvyšovat sebevědomí. Takový člověk je pak na život mimo vyloučenou lokalitu vybaven mnohem lépe.

Silvie Hendrychová

Vedoucí Komunitního centra Amaro Phurd-Pražská (www.salinger.cz).

Diakonie
Českobratrské církve evangelické
Středisko Vsetín

Varhany

netradičně

**varhanní skladby neobvykle
- v hudebních žánrech:
swing, jazz, pop, etno-folk**

účinkují:
Prof. Ester Moravetzková – varhany
Ladislav Moravetz – varhany, akordeon, zpěv

Vstupné: 150 Kč

Předprodej vstupenek: Informační centrum Vsetín, Dolní nám. 1356
po - pá 9 - 18 hod.
Blíží informace: Diakonie Vsetín, 739 244 797, 571 420 617

Partneři akce:
Austin Detonator, Nadace Divoké husy,
Radio Valašsko, Beskyd TV, Vsetínské noviny, Valašský deník

Výtěžek benefičního koncertu zvdvojnásobí NADACE DIVOKÉ HUSY
a bude použit na vytvoření bezpečné zahrady pro seniory
s Alzheimerovou chorobou z Domova Jablonoř.
Po ukončení akce bude možnost přispět konkrétní
částkou na „svůj strom“ pro zahradu.

Kde:
**Horní kostel ČCE
Palackého 156
Vsetín**

Kdy:
**středa 15. 8. 2012
od 19 hodin**

Škola má lháře morálně odsoudit

Ředitel střední odborné školy v Bzenci Roman Ševčík, kde se původce břeclavského pozdvižení Petro učil v oboru kuchař-číšník, tvrdí, že kázeňsky nemá nejmenší pravomoc žáka potrestat.

Existují však mnohem účinnější tresty než kázeňské. V každém případě však škola má plnit i určitou roli výchovnou. Jestliže se její žák dopustí takové hanebnosti, že lže a přitom musí tušit, jaké nebezpečné společenské důsledky může jeho lež způsobit, má být morálně odsouzen. A to jako temný příklad ve škole mezi ostatními spolužáky.

Platí to i pro ostatní mladé lidi, kteří znali charakter zranění Petra, ať už navštěvují jakoukoliv školu. Aby i oni si uvědomili pod zorným pohledem pedagogů nebezpečnost

a amorálnost svého činu, a aby jim to spolužáci dali jasně na vědomí.

Není pochyb o tom, že si to všichni ti mladí lidé kolem patnácti let museli uvědomovat. V tomto směru spatřuji i funkci státního zastupitelství, které má plnit i jistou preventivní roli a své závěry v tomto směru doporučit příslušným školám. Takový byl i motiv, který vedl vydavatele Romano hangos, kterým je Společenství Romů na Moravě, k podání trestního oznámení ve věci poplašné zprávy způsobené lží s nebezpečnými následky. A to i přesto, že místní Romové od trestního oznámení posléze upustili, což bylo všeobecně kvitováno kladně. Nikdo tím zajisté nemohl myslet, že tím je věc vyřízena: hotovo, vyřízeno, jede se dál, nic se nestalo!

Nejhorší je klid, který zavládl. V Břeclavi si na událost už téměř nikdo nevzpomene, ačkoliv nejméně dva tisíce lidí protestovalo nespovedlivě vůči Romům. Petro je v teď na prázdninách na Ukrajině. Starosti si žádné nedělá. Až se však vrátí, nemusí mu být lehké a bude to jen v pořádku.

Ani Břeclavané nemusí být příliš hrdí na to, co předvedli. Ke svým Romům se zachovali hanebně. Ani slůvko politování, když odmyslíme lítost a omluvu matky Oxany, které ostatně nic jiného ani nezbyvalo.

Bude však i tenhle neslavný konec příhody se lživým chlapcem a dvoutisícovkou lidí, kteří mu na tu lež skočili – a zdá se, že docela rádi – mít aspoň nějaký poučný výsledek?

Karel Holomek

Kdy budeme šťastní? / Kana avaha bachtale?

Tak to obvykle chodí... Přesvědčujeme sami sebe, že náš život bude lepší a my šťastnější, když jednou založíme rodinu, když budeme mít děti. Potom jsme zklamaní, že naše děti jsou malé a potřebují mnoho péče. Tešíme se, že snad to bude lepší až vyrostou. Když dosáhnou puberty, zase jsme otrávení, že se s nimi těžko domlouvá. Určitě budeme šťastnější, až z ní vyrostou. A tak to pokračuje: namlouváme si, že náš život bude lepší, když nám partner bude víc rozumět, když naše děti budou úspěšnější, když si koupíme nové auto, když budeme mít dobrou práci...

V našem životě se stále něco odehrává, stále něco „musíme“: překonávat překážky, něčemu věnovat spoustu času, něco dokončit, zařídit, přinést, odnést... Stále však věříme, že potom už náš život konečně začne!

Člověk by si měl uvědomit, že život jsou právě tyto překážky a každodenní věci. Tento úhel pohledu nám pomůže pochopit, že dospět k vrcholu štěstí nelze. Štěstí je cesta samotná. Štěstí je cesta a ne její cíl. Nikdy není vhodnější čas na to „být šťastný“, jako právě teď. Žít a prožít tuto chvíli.

Kdesi hluboko v nás všichni tušíme, že nejdůležitější věc v životě není to, abychom sami vyhrávali. Nejdůležitější věcí je pomáhat vyhrávat druhým. Dokonce i tehdy, když to znamená zpomalení a změ-

nu v našem vlastním běhu. Když se nad tím zamyslíme, možná se v našich srdcích začne něco měnit. A možná i v srdci někoho jiného... Vždyť svíčka neztrácí nic ze své síly, když se použije k zapálení druhé svíčky.

Nejdůležitější je, že existuje někdo, kdo o nás všechno ví a je nám stále nablízku. Je laskavý, ochotný, mocný, plný dobroty – ten někdo je Bůh. Nabízí nám ruku, abychom ji uchopili, aby nám tak pomohl a vedl nás. Stačí se na něj v modlitbě obrátit. Neobracejte se k minulosti, ale žijte přítomností!

Avka oda imar ehin... Korkore pes presvedčinas, hoj avla amaro dživipen feder the amen bachtaleder, sar amen jekhvar avela čhavore. Paľis amence pares, hoj amre čhavore ehin but cikne the kampol lenge but parvariben. Radišaľuvav hoj oda avla feder sar barona avri. Sar avna andre puberta hinke sam zuňimen hoj pes lenca nadžal tevakerel. Bizo avaha bachtaleder sar latar avri barona. The avka oda džal het: paľas hoj amaro dživipen avla feder, sar amen o pirano buter ačhaľola, sar amare čhavore avena bachtale, sar peske cinaha nevo motoris, sar amen avla lačhi buťi...

Andro amaro dživipen pes furt vareso ačhol m indig vareso „mušinas“: teprekidel prekažki, te del andro vareso pherdo časos, vareso tedokerel, vareso tekerel avri, tea-

nel, telidžal het... Sem furt paľas hoj paľis imar amaro dživipen ajci pre kajciste začninela!

O manuš bi peske maľindžalas tetovel pre god'i, hoj dživipen ehin akana kale prekažki the o věci so keras sako džives. Te peske oda avka laha, ta amence oda pomožinla te ačhaľuvel, hoj tedodžal kijo bachtalipen nadžal. Bacht ehin oda drom. Bacht ehin drom, the na lakro cilos. Šoha nane feder ora kaj te „avel bachtalo“, sar ipen akana. Tedživel the praživel ipen kaja chviľa. Varekaj andral amende savore dinas, hoj nekbareder vec andro amaro dživipen nane hoj te vihrajinas korkore. Nkbareder vec ehin hoj te pomožinas avrengte te vihrajinel. The oda he akana te oda zmeňinla amaro koloběhos andro dživipen. Te peske kada tovaha andre god'i, ta pes vareso šaj meňinel andro amare jile. The šaj mek andro aver jilo... The e momel'i nanašuvel nič dal pe skri zor, te pes laha zalabarel dujto momel'i.

Nkbareder ehin hoj egzistinel vareko, ko pal amende sa džanel, the hino furt paš amende. Hino lačhejileskero, zoralo, – koda vareko hino o Del. Podel amenge o vast hoj les techudas the avka amenge tepožinel the tesikavel amenge o drom. Stačinel hoj leha tevakeras andro modľišagos. Madikhen pale andro čirlatuňipen, aľe dživen andro akanutňipen!

Emilie Kačová

Helsinský výbor o stavu lidských práv v ČR v loňském roce

PRAHA – Český helsinský výbor (ČHV), který monitoruje dodržování lidských práv ČR, vydává již po osmácté Zprávu o stavu lidských práv v ČR.

„Zpráva o stavu lidských práv zpracovává několik témat, která jsou pro dané období z hlediska ochrany základních lidských práv a svobod specifická,“ uvádí ředitelka ČHV, Markéta Kovaříková.

Dokument obsahuje tato témata: bezdomovectví, cizince, diskriminace, sexuální menšiny, novelu přestupkového zákona, osoby se zdravotním postižením, policii, postavení Romů v České republice, postavení žen, práva dětí, senioři, sociální zabezpečení, svobodu slova, trestné činy páchané z nenávisti, vězeňství, zdravotnictví.

Ve zprávě jsou zahrnuty i další citlivé otázky, na které chce ČHV nejen poukázat a zaujmout k nim

jasné stanovisko, ale otevřít tak celospolečenskou diskusi. Například:

- Novela přestupkového zákona umožňuje uložit za vybrané opakované přestupky až tříměsíční zákaz pobytu, což je v rozporu se svobodou pohybu a pobytu a právem na soukromí a právem na rodinný život.
- Česká republika přijímá opatření, která vedou k omezování práv osob se zdravotním postižením a k propadu osob do hmotné nouze.
- Nedostatečně vyšetřované postupy příslušníků policie.
- Téměř jedenáct tisíc dětí je umístěno v zařízeních náhradní výchovy.
- Senioři, zejména jednotlivci starší 65 let (46,2 %), patří v důsledku vládních reforem mezi skupinu ohroženou chudobou.
- Příjmy pod hranici životního mi-

nima mělo 152 297 domácností, což představuje nárůst o více než 15 tisíc domácností (3,6 %) ve srovnání s rokem 2010. Počet osob žijících těsně nad hranicí chudoby je 1,7 mil., což představuje 16,6 % populace.

- Česká média přispívají k šíření nenávistných projevů.
- Kvalitativně narůstá násilná trestná činnost s extremistickým podtextem – například žhářský útok v obci Býchory, žhářský útok v Krtech na Rakovnicku či napadení skupiny Romů v Nýrsku.
- Do dnešního dne soudy nevydaly rozhodnutí, které by podle antidiskriminačního zákona potvrdilo diskriminační jednání.
- Takzvaný. index vězeňské populace na konci roku 2011 činil 219, v dubnu 2012 dosáhl úrovně 225.

Michaela Tejnorová

Český helsinský výbor, Praha.

komentář

O prázdninách pořád podle stejné tradice

KAREL HOLOMEK

Šel jsem takhle v půli července vpoledvečer z naší brněnské kanceláře a na prahu domu seděly jako obvykle Romniji a vykuřovaly, muži s püllitry v rukou postávali kolem, protože místní Vietnamec tu má svůj pivní bar, a děti pobíhaly v širokém okruhu. Obvyklá žánrová scenerie romských rodin o prázdninách. Ptám se jednoho Roma: „Proč nepošlete kluka na dětský tábor?“ „Á, páňko moj, to by som neurobil, mám o něho strach. Čo keby sa mu niečo stalo?“ zní odpověď. Ani jsem jinou neočekával. „A plavat umí?“ „Ale kdeže! Šak já taky neviem!“

„Ale my pro vaše děti pořádáme tábory a pro vás zadarmo. Zvykají si žít v kolektivu, něco se naučí, třeba i plavat, a pak se při nějaké nehodě neutopí, jako ten neslavně paměti rumunský romský princ. Spadl do vody u břehu a už nevyplaval živý,“ opáčil jsem.

Marná řeč.

Generace dnešních čtyřicátníků mezi Romy mnohdy ani nijak uvažovat neumí. O co více své děti milují, o to méně se o ně starají, počítaje v to i starost o jejich bezpečnost. Tu vidí v tom, že drží své děti u svého boku a ordinují jim život podle vlastních zkušeností a znalostí. Ovšemže dokonale špatně, aniž to tuší.

A to už jde nejméně o třetí generaci Romů, která přišla ze Slovenska, a změny k pozvednutí svých dětí k větší svobodě a odpovědnosti jim unikají. Něco se stalo asi špatně. Vývoj něčeho chce svůj čas a nezměníš a neurychlíš ničeho, i kdybys ses zbláznil.

Tak mě napadá aspoň jedno ospravedlnění existence nevládního sektoru, který je části naší společnosti, včetně oficiálních institucí, proti srsť. Kdo jiný by se snažil romským dětem ukazovat cestu k vlastní odpovědnosti, svobodě a schopnosti se bránit než nevládní organizace? Mnohé úřady a úředníci rozhodně ne.

O prázdninách bod k dobru pro ty nevládky, které pořádají prázdninové tábory i pro romské děti, vedle všeho možného dalšího. Práce k nezaplacení!

Romano Lil

**www.rnl.sk – Rómsky nový list
Noviny Rómov na Slovensku**

Jak vaše děti tráví prázdniny?

Klára Samková

Advokátka, publicistka, Praha.

Letos má moje dcera prázdniny skutečně nabitě. S tátou jede na oblíbenou návštěvu k příbuzným – hlavně babičce, dědečkovi a tetě Zuze na Slovensko do Smižan. Také pojeďe s kamarádkami na tábor. Hlavní bod programu tvoří náš společný třítydenní pobyt ve Washingtonu a New Yorku. Faktem je, že ke zorganizování tohoto finančně i organizačně náročného podniku mne vede Darinčino naprosté odmítání její romské identity. Má dojem, že je „černá“ a že ji kvůli tomu bude každý považovat za hloupou. Nechce s Romy mít nic společného. Proto pokud mohu, pokusím se jí ukázat, že standardy, ve kterých se pohybuje Česká republika ve vztahu k „barevným“ menšinám, prostě nejsou normální... Myslím, že když bude mít pod nohama Time Square a před sebou tu obrovsky pestrout směsici lidí, tak by to mohla pochopit.

Ve Washingtonu se podíváme do Muzea holocaustu a jak v New Yorku, tak ve Washingtonu navštívíme staré přátele, zejména spjaté s romským hnutím. Těším se na setkání se Susan Hamilton, Judem Nurinbergem, Erikou Schlager z Kongresu a s romskou komunitou ve Washingtonu. Doufám, že z cesty napíši obsáhlou reportáž, ba možná i knížku.

Vanessa Horváthová

Žákyně ZŠ, Hrádek nad Nisou.

Co to jsou prázdniny? Dva měsíce jen pro sebe, na které jsem se celý rok těšila. Nemusím vstávat do školy, můžu spát dlouho, nemusím si dělat úkoly, učit se, ale jen si užívat. Někdy mě ale stve, že prší, jsou bouřky, fouká vítr a venku se nedá nic dělat. Ale až bude po bouřkách, čeká mě cesta do Pardubic a na Slovensko.

V Pardubicích jsem dlouho bydlela, chodila do školy, mám tam hodně kamarádek a sestřenic. Znáám tam každé místočko a po celou dobu, co jsme se přestěhovali do Hrádku nad Nisou, se mi po všem moc stýská. Svoje prázdninové cestování si ale užiju, stejně jako dlouhou cestou na východní Slovensko. Rožňava je místem krásné přírody, místem, kde jsem se narodila, mám prarodiče a také hodně přátel a sestřenic. Vždycky, když se po dlouhé době vidíme, koukám, jak jsme všichni vyrostli a změnili se. Budu hodně venku, abych se opravdu se všemi potkala.

Druhou polovinu prázdnin strávím zase zpátky v Hrádku nad Nisou. Často chodím do klubu Khamoro, ve kterém je sranda, chodíme na různé výlety a děláme soutěže. Dnes jsme například měli sportovní den. Pro nejbližší dny máme naplánovanou návštěvu zámku Frýdlant v Čechách. To se budu cítit jako princezna. Pojede se mnou také sestřenice Adélka, která potom u nás přespí. Ale i já si sbalím pár věcí a přespím u ní. Budeme si o zámku povídat a hrát si na princezny. Abych nezapomněla – s novým školním rokem se naše rodina rozroste o štěňátko, rasu neznám, ale bude veliké jako dvě skleničky. Když to bude holka, bude to Betinka, kluka pojmenuji Dingo. Určitě se mnou bude spát v posteli. Tak ať se vám hezky čte. (pp)

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky?

Ozvěte se na pecinkapavel@seznam.cz nebo rhango@volny.cz

www.romea.cz

– Romský informační portál

Jak vypadal letní tábor se souborem Merci v Olešné...

BRNO, OLEŠNÁ – Druhý červencový týden uspořádali členové týmu Centrum nových metod a příležitostí ve vzdělávání, spolufinancovaného z Evropského sociálního fondu, ve spolupráci s tanečním souborem Merci letní tábor pro děti a mládež.

Tyto dvě organizace dlouhodobě spolupracují a mají společný cíl: mentorskou práci s dětmi a mládeží, motivaci žáků ke studiu, smysluplnému trávení volného času a pozitivnímu osobnímu rozvoji.

Děti a studenti z Brna, převážně ze ZŠ Merhautova a ze SOŠMaP, strávili krásný týden v maličké obci Olešná blízko Nového Města na Moravě. Nebylo lehké naplánovat náplň celého týdne. Na tábor vyrazily děti všech věkových kategorií, takže jsme museli vymyslet činnosti pro všechny. Museli jsme počítat i s tím, že nás může zaskočit špatné počasí, což se závěrem týdne bohužel stalo.

Pár týdnů před odjezdem se konala první schůzka s rodiči dětí. Rodiče zajímalo ubytování, organizační záležitosti, stravování atd. Vše se nám podařilo zajistit velmi dobře, stravu si děti opravdu chválily.

Do příprav celodenních aktivit (hry, scénky, taneční zkoušky) se aktivně zapojili i starší účastníci tábora z řad studentů střední školy. Tady si mohli vyzkoušet mentorskou práci v praxi. Děti byly rozděleny do čtyř skupin asi po šesti ve věku od 7 do 15 let. Každá skupina měla své jméno a svůj pokřik. Celou dobu se děti věnovaly činnostem tématu toho kterého dne, každý den byl nějak nazván a tematicky zaměřen. Například pohádkový den, den science-fiction aj., večer se hrály připravené scénky. I strava toho dne byla tematicky pojmenována – Krvavá Merry – špagety s omáčkou aj. Velkou výhodou bylo i blízké hřiště s fotbalovými brankami a volejbalovou sítí, kde jsme pořádali sportovní aktivity, a ohniště na zahradě. Hry, scénky, tance a turnaje byly bodovány a poslední večer jsme vyhlásili vítěze. Vyhráli však opravdu všichni, kteří se tábora zúčastnili.

Nesmíme zapomenout ani na stezku odvahy. Děti ocenily i sportovní den pod vedením sportovců Ondřeje Kadlece a Dagmar Kadle-

cové. Paní Kadlecová nadchla převážně děvčata svými lekcemi aerobiku, mohlo z nich si dalo záazek, že budou hodiny aerobiku navštěvovat i po návratu domů do Brna.

Velké poděkování patří všem táborovým vedoucím a mentorům, kteří s dětmi v tanečních sportovních a dalších zábavných aktivitách

pracovali, a v neposlední řadě i sociálním pracovníkem Úřadu práce města Brna, bez jejichž vstřícnosti a úsilí by se nám nepodařilo získat potřebné finanční příspěvky pro zorganizování tábora.

Monika Balogová
Členka projektového týmu DENEB
a umělecká vedoucí souboru Merci.

Co nabízí léto s brněnským sdružením IQ Roma servis

BRNO – Letní aktivity sdružení IQ Roma servis mají podobu volnočasových kroužků a sportovních pláček přímo v terénu.

Na prázdniny připravili pracovníci IQ Roma servis pestrout nabídku aktivit pro mládež od osmi let, a to jak na ulici Hybešova 41 (klub

Íkvěčko), tak přímo v terénu. Kromě toho je pro zájemce k dispozici hned několik zájmových kroužků. Na design a užité umění se zaměřuje kroužek výtvarné tvorby a fotografování, výrobu uměleckých předmětů a doplňků si budou moci vyzkoušet zájemkyně i v rámci dív-

čího kroužku. Pro mladé tanečnice bývá v čase otevíracích hodin klubu k dispozici vybavená taneční místnost.

Nedílnou součástí prázdninových aktivit představuje hudební kroužek. Sportovní akce se ukutečňují formou „pláček“ na hřišti

v blízkosti bydliště mnoha zájemců. Pedagogy z IQRS je možné potkat o prázdninách každý pracovní den na novém hřišti na Svitavském nábřeží, a to od 16:00 do 18:00 hodin.

Klub Íkvěčko: po–čt: 14:00–16:00
Sportovní pláček na Svitavském

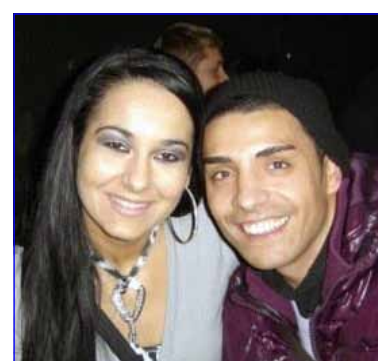
nábřeží: po–pá: 16:00–18:00
Hudební dílna: po–čt: 13:00–15:00
Fotokroužek: po: 16:00–17:30
Výtvarný kroužek: út: 16:00–17:30
Dívčí kroužek: čt: 16:00–17:30
Taneční zkušebna: po–čt: 14:00–16:00

Blíží informace: 777 356 875

Denisa Šariská: romsko-polská minulost, česká současnost

Dokončení ze str. 5

na Pedagogické fakultě, má šest semestrů speciální pedagogiky. Úspěšně prošla zkouškami na filozofickou fakultu – obor polonistika, protože v polštině se pohybuje jako ryba ve vodě. Studia ale musela bohužel zanechat ze soukromých důvodů.

Denisa si na vlastní kůži zkusila, že v dnešní době se velmi těžko shání zaměstnání: „Tak tím jsem si fakt prošla. Byla jsem rok na úřadě práce, není to zrovna příjemný pocit!“ Ale teď už skoro dva roky pracuje v MRK a je spokojená.

Denisa podle svých slov nepreferuje prostředí podle toho, jestli je romské nebo gádžovské, ale podle toho, jestli se v něm dobře cítí. Romské tradice jí podle vlastních slov osobně nic moc neříkají. A co říká Denisa odlišnému postavení ženy v průměrné české a romské rodině? „Tak podle mě existují odliš-

nosti jen v tom, že Romky jsou víc v domácnosti a starají se o děti. Kdežto v české rodině prostě žena musí pracovat. Tím nemyslím nic špatného, ale u většiny rodin to tak je,“ říká.

Vztahy Romů a Neromů považuje romsko-polská Denisa za velice složitou problematiku: „Myslím, že tenhle problém bude přetrvávat i nadále. Je to těžká otázka, poněvadž většinová společnost je nastavena tak, že každý Rom je u ní stejný. Nemusím to dál popisovat. Mrzí mne to, protože samozřejmě ne všichni Romové jsou stejní.“

Se čtenáři Romano hangos se loučí svým oblíbeným citátem: „Musíme přečíst hodně knih, abychom zjistili, o čem je život. A musíme hodně zažít, abychom přišli na to, že buď špatně žijeme, nebo že jsme četli špatné knihy.“

Ptal se Pavel Pečínka

co na to naši čtenáři?

V Romano hangos 8–2012 mě zaujal seznam (rozvrh) prací od Kláry Samkové o tom, co všechno by se mělo udělat v romské problematice. Hned to vypadá, že aspoň někdo má ucelený návrh. Jestli se koncepce nedostává někdy do střetu s tím, co je rozumné a moudré, už záleží na posouzení někoho jiného. Ovšem nadpis jedné části její odpovědi – anglicky psáno Timing – ale k tomu, abych si oné koncepce víc vážil, nepřispěl. A jinak jsem si při zběžném čtení odpovědi uvědomil jednu věc, totiž že už nechci být jen „nucen“ říkat svým bratrům a sestrám, spoluobčanům a spoluobčankám, s trochu jiným odstínem pleti a pramálo odlišným výrazem ve tváři „Romové“ nebo „Cigáni“. Vytváří to ve mně, to jak sdělovací prostředky rozdělují spoluobčany, přesně ten dojem rasismu, o který se ti lidé tak rvou – v mém podvědomí se patrně projevují, když o tom zrovna čtu, vlivy těch předsudků, polopravd, nesprávných výkladů skutečnosti, ať už je šíří v rámci své agendy zájmová skupina, která chce.

Pavel Fric

Vracím se ještě k anketě z RH 8 o potřebnosti vládního zmocněnce pro romské záležitosti. Přikláním se k paní Samkové i k názoru Miroslava Patrika. Při návštěvě pana Kocába v Krupce jsem s ním mluvil a on sám hovořil o tom, že toho moc nezmůže, že má svázané ruce. Proto si myslím, že vytvoření ministerstva či vládního úřadu s plnou pravomocí by bylo to pravé. Nejenom znovu nějaký zmocněnec.

Julius Beňák, Praha.

Nemám na tebe, Pečíňko, čas ani chuť. Nebudu ti propagovat nic. Nikdo nemá o ty noviny zájem. Romano hangos používám na záchod. A nejsem jediný. Je nás většina, a to s tím rozdílem, že někteří ten výtisk používají jako palivo a někteří jako sběr papíru pro ZŠ, aby děti dostaly potom jako odměnu knížku ve škole. Najdi si pořádnou chlapeckou práci a neimituj, že rozumíš pojmu Romipen. Jsi tam jen dočasně zaměstnán. Není to tvé poslání. Uveřejniš toto v Romano hangos? Já bych chtěl. Ovšem ty jsi šéf a popel na hlavu si nevysypeš, však? Tak ti přeju všechno nejlepší do dalšího skomírání. Ty cype neokrochaný, který parazituješ na funkci, jež náležela romskému etniku!

Laco Trnčík alias Maxi

Pane redaktore Pečíňko, ta dívka Soňa Pavelková v Romano hangos 9–2012 píše, že má českého tatínka a romskou matku. Samozřejmě nejsem proti kombinaci národností a etnik. Asi jde o nejlepší a nejrychlejší splnutí romské populace s naší a nebo s jinou evropskou populací, ale má to jinou chybu. Takto Cikáni ztratí svou identitu a všechno, co k ní patří. Když jen beru v úvahu jejich kolorit a hudební projev, nadání a bohatství melodií, bude to velká škoda! Nedá se nic jiného říci, než to že všechno bylo u nás s nimi špatně!

E. W., Brno-Židenice.

Chtěla jsem vám říct – proč kazíte Hangos tým, pane Pečíňko, že do něj dáváte i ty hnusné příspěvky od některých problematických lidí? Nehodí se to tam, jen nás to špiní. Je to sice především vaše věc, ale vůči nám redaktorům je to divné... nemyslíte? Čtu všechno, co v Romano hangos je, a kolikrát z toho mám pak špatnou náladu.

Veronika Kačová,

vedoucí souboru Cikne čhave, dopisovatelka RH, Nový Jičín.

Diskuze – kniha návštěv
www.srnm.cz/cz/guestbook.htm

Fotostrany o „úspěšných“ romských dívkách – jenom další díl něčeho, čemu říkám „kocábovština“

Vážený pane Pečíňko, po přečtení Vašeho článku o mladé romské dívce Soně Pavelkové (RH 9–2012) jsem se na okamžik ocitl v dobách svých mladších let, kdy se naprosto stejným způsobem psalo o mladých, nadějných členkách brigád socialistické práce, které např. ošetřují o 200 slepic více než méně uvědomělé spolupracovnice.

To je skutečně článek „přes kopírák“. Stačí se podívat do archivu na staré výtisky Rudého práva nebo Mladé fronty. Nebo protože jste Brňák, do brněnské Rovnosti z dob normalizace.

Co jste tím článkem chtěl říci? Jen další díl něčeho, čemu já říkám „kocábovština“. A ta titulní fotografie s cigaretou, tak to je skutečně dílo hodné mistra. V článku se vlastně pořád omílá, co by ona dívka chtěla. Ale co proto už udělala! Vzhledem k tomu, že čeká rodinu, už by to neměl být žádný zájíc. Znovu se vracím k úvodu, je to přesná svazácká agitka.

Problému cigánů by prospělo dívat se na věc jak ze strany povinností majoritní společnosti, ale i povinností minoritní části našich ob-

čanů. A na tu druhou věc se hrubě zapomíná.

Víte, mám opravdu dobrého kamaráda, spolužáka, z významné romské rodiny. Je to člověk s vysokoškolským vzděláním, jeho děti studují nebo jsou již po škole a samozřejmě se o těchto věcech bavíme. On samozřejmě svůj národ hájí, ale když si dáme nějaké deci dobrého vína a trochu se mu rozváže jazyk, tak mi jednou řekl, že Romové ho berou jako gádžu, nikoliv jako „svého“, protože žije normálním životem, nikoliv životem ze dne na den. To vidím jako podstatnou věc.

A ještě jedna drobnost, pro kterou mi připadá Vaše agitka zcestná. Jel jsem z cyklistického výletu a v Bučovicích na náměstí jsem si sedl a doplňoval pitný režim. U lavičky se objevila skupinka pěti romských dětí a chtěla po mně peníze na zmrzlinu. Nevidím důvod, proč dávat tímto způsobem peníze, navíc jsem už ani žádné neměl, bylo strašné horko a vše jsem propil. Překvapilo mne jedno z dětí, které mi řeklo – dej nám peníze nebo řekneme, že nám nadáváš do špinavých cigánů. Upozorňuji, že to byly

Dávat k úspěšné těhotné ženě fotku s cigaretou je hloupé

Musím vám sdělit několik výhrad k článku o Soně Pavelkové, který vyšel v devátém čísle RH. Jako člověk, který se stará o dceru své dnes již bývalé partnerky, která je minimálně po jednom z prarodičů též romského původu, se domnívám, že mám k dané věci co říct. Myslím, že dát na úvod článku o úspěšné těhotné ženě fotku s cigaretou, je velice hloupé.

Chápu, že vznikla pravděpodobně ještě před počtetím, ale může to prohloubit hned dva stereotypy. První, že Soňa Pavelková „*kouří jak cikán*“ (o jejím romském původu jsem se dozvěděl až z tohoto článku). Druhá, že „*cikánkám nezáleží na vlastních dětech, když v těhotenství kouří*“. Domnívám se, pane Pečíňko, že jako člověk, který chce zlepšit vnímání Romů ve společnosti, byste měl skutečnost, že není vhodné je zobrazovat s cigaretami, püllitry apod., brát jako samozřejmost.

K potvrzení předsudků může věst také absence jakékoli zmínky o otci dítěte, o věku (21 let se může zdát na dítě brzy, ale pokud není uveden, může to svádět k domněnkám, že je ještě mladší, a tedy potvrzení dalšího předsudku) a o tom, zda konzervatoř dodělala.

Každopádně, daný článek mi zcela potvrdil jinou věc, a to skutečnost, že to, zda je někdo Rom či Cigán, nelze objektivně posoudit. Soňa Pavelková nemá rasové znaky těmto etnikům typicky přisuzované (černé oči a vlasy, výrazně tmavší pleť než u etnických Čechů).

Jak jsem psal v úvodu, dcera mé partnerky je po svém biologickém otci taky minimálně čtvrtinově romského původu. Dozvěděl jsem se o tom až po jejím narození (s partnerkou jsem byl od prvního měsíce těhotenství, rozešli jsme se, když byl dítěti rok a později jsme to znovu zkoušeli dát dohromady).

Její biologický otec se však k tomu odmítá hlásit a tvrdí, že má maďarské předky, čemuž by odpovídalo jeho příjmení (i když rozumí romsky a je schopen tlumočit rozhovor Romů v televizi). Jeho ži-

jící babička z matčiny strany skutečně umí maďarsky a jediné vzdělání nabyla pravděpodobně v maďarském záboru Slovenska, tudíž je v češtině stěží pologramotná. Jeho matka však mluví česky a nevypadá typicky romsky, ale není ani výrazně světlý typ. Jeho otec má černé oči a vlasy a Rom podle všeho je. Avšak rodinu opustil, když byly děti ještě velmi malé, a do narození své první vnučky se o syna nezajímal.

Pokud jde konkrétně o malou Terezku, je velmi neposedná (oproti dětem z mé biologické rodiny), ale jinak se o všechno zajímá a myslím, že má slušnou šanci získat vyšší vzdělání (biologický otec se přes velmi složité dětství a dospívání vyučil, matce chybí do ukončení VŠ jen bakalářská práce).

Co na ni může mít do jisté míry negativní vliv, je časté stěhování v dětství. Žila na několika místech (Olomouc), mj. také blízko polských hranic (Jesenicko, Český Těšín), nyní bydlí s matkou v Praze, takže se o ni můžu starat i já.

V této situaci mne napadla ještě jedna skutečnost. Já sám pocházím z Mladé Boleslavi a moji předkové s jistotou o šest generací zpátky, pravděpodobně však mnohem dál do historie, byli pouze Češi.

Naproti tomu lidé na Jesenicku, odkud pochází její matka, jsou často míšenci, její oba rodiče však oba pochází z Valašska, a tak nemá německé, řecké, slovenské, maďarské, romské či polské předky. Babička Terezky navíc pochází z řad skalních valašských evangeliků a vychovávala svou dceru stylem MY (čistí Češi a navíc evangelíci, nejvzdělanější část národa) a ONI (kteří nám vzali po Únoru statek, který jsme po válce koupili, kteří jsou namíchaní z kdovíčeho atd.).

Proto zatímco já jsem uvažoval, že by se malá mohla naučit od dětství esperanto (esperantista je trochu paradoxně i její dědeček z otcovy strany, o žádném dalším romském esperantistovi jsem nikdy neslyšel) nebo že by mohla jít do polské školky a školy v Praze

(překládám z polštiny a mám k Polsku pozitivní vztah), její matka byla od začátku proti a snaží se ze své dcery udělat „nejčeštější Česku“ (aniž by se sama jakkoli zajímala o český nacionalismus, akci iniciativy DOST apod., na rozdíl ode mne).

Že byla zásadně proti tomu, abych se snažil místo pro malou ve školce získat na základě jejího romského původu, je tedy třeba vidět také v tomto kontextu. Já sám bydlím v bytě s Čiňankou a Řekem (oba postgraduální studenti FAMU), sestra Terezčiny babičky z matčiny strany se vdala do Venezuely. Záměrem to celé by mohlo Terezce život spíš ulehčit, její matka i v tomto vidí problém.

Nikdy jsem se netajil tím, že mám velmi negativní vztah ke stylu myšlení a života převážně většiny Romů. Na druhé straně si nemyslím, že je řešením malé tyto její kořeny tajit. Ostatně vím minimálně o dvou případech neonacistů, kteří spáchali nejhorší zločiny poté, co zjistili, že mají romské předky. První se jmenoval Pavel Adolf Jirásek (nejdříve zranil druhé lidi na Kladně, pak sám spáchal sebevraždu), druhý Jiří Fous (zavraždil člověka v Příbrami).

Tedy pokud tyto rysy ani nemá ani Soňa Pavelková, proč ji řadíte mezi Romy? Protože se k tomu sama hlásí? To by bylo legitimní. Jiný legitimní důvod mne nenapadá. Vím o jedněch internetových stránkách, podle kterých je Romem např. Milan Baroš nebo jím byl bývalý brazilský prezident Juscelino Kubitschek.

Chápu, že cílem je přesvědčit lidi, že existuje mnoho Romů, co něco dokázali, a nejen v hudbě, kde o tom nepochybují ani ti, kteří je jinak nemohou vystát. Ale je to podobné jako seznamy úspěšných etnických Židů, i když původní úmysl je v tomto případě odlišný. Pokud se někdo k romskému národu hlásit nechce, měli bychom mu to umožnit (u lidí židovského původu by to nikdo soudný nepochybnil).

Václav David, Praha.

Chtěl jste vědět, co dělám. Zabývám se kontrolou dotací ze státního rozpočtu a Evropské unie. Tyto dotace dostávají i různé romské organizace.

Mám opakované zkušenosti, že dotace, která je určena např. na nákup kopírek, je jimi použita na nákup mobilních telefonů. Jsme snad v právním státě, takže když požádám někoho o peníze na určitou věc, ten „někdo“ ty peníze poskytne, tak já jako příjemce těchto peněz musím respektovat podmínky, za kterých jsem je dostal, nebo je vrátit.

Nemohu v okamžiku, kdy peníze dostanu, si za ně koupit něco jiného. Pokud to udělám, musím počítat se sankcí.

Mám dostatek zkušeností s těmito lidmi v tom, že si nepřipouští porušení dotačních pravidel. To, že jsem věci zkontroloval a posoudil jako porušení, končí řevem „rasisto“ apod. (Příklad je samozřejmě fiktivní, zákon mi nedovoluje sdělit poznatky z konkrétních kontrol.)

Pokud si spojím tyto reakce a ty popisované děti, vidím jakousi návaznost. Dospělí dávají špatný pří-

klad dětem a ty jsou velmi chytré a okamžitě dokáží určitý návod k chování využít podle situace. Je to hrozné, ale je to tak. Tato kocábovská společnost je k tomu vede.

V žádném případě nejsem arogantní na Romy. Kdybych byl, asi by mne paní ředitelka Jana Horváthová (Muzeum romské kultury) nezvala jako VIP třeba na zahájení poslední realizované expozice v muzeu. Je to organizace, závislá na příspěvcích kraje a státu, a vzhledem ke své praxi se snažím jim pomoci, protože orientovat se v džungli dotačních předpisů není jednoduché. Právě tato, třebaže ekonomická činnost, mi dovolila nahlédnout do věcí, které jsou mnohým nedostupné.

Například se mi dostala k nahlédnutí statistika, kolik romských dětí prošlo úspěšně středoškolským vzděláním, ale přesto tito mladí lidé zvolili život svých rodičů „ze dne na den“. To byl konkrétní důvod, proč jsem na Váš článek takto zareagoval. Dalo by se hovořit ještě dlouho, ale snad jsem prokázal, že se neshovívám za cizím jménem.

Ing. Michal Marčák, Brno.

Zmocněnec nám moc nepomůže

Co říct k některým názorům které posílají lidi do RH? Víte, myslím si, že dokud se nezmění většinová společnost, nezmění se ani přístup k menšinám a především k Romům. A nic na tom nezmění ani vládní zmocněnec pro menšiny.

Menšiny za první republiky měly sice formálně rovnoprávnost, ve skutečnosti to tak ale nebylo. Stále nás pronásleduje chybný základní kámen ve stavbě republiky z roku 1918, kdy se praví ne „*my lid Republiky československé*“, ale „*my národ československý!*“ Pak náš prezident řekne, že vyhnání českých Němců bylo logickým vyústěním... Ale čeho? Ve velké hospodářské krizi 30. let 20. století bylo v naší republice 800 000 nezaměstnaných, 500 000 jich z toho žilo v bývalých „Sudetech“...

Setkávám se s tím denodenně – přezíravost, nedostatek pokory, netolerance, hluboký ateismus. Dovolím si citovat velkého anglického myslitele Christophera Dawsona, který v roce 1952 napsal: Katastrofy 20. století (a já se domnívám, že i 21. století) nejsou jen bankrotem sekulárního humanismu. Ukazují také, že zcela sekularizovaná civilizace je v absolutním smyslu nelidská, nepřátelská lidskému životu a nesmiřitelná vůči lidské přirozenosti. Síly násilí a agresivity, jež hrozí zničit náš svět, jsou přímým důsledkem hladovění a frustrace duchovní podstaty člověka.

Po nějaký čas dokázala západní civilizace žít normální tradicí minulosti, udržoval ji jakýsi humanitární idealismus. To však byl v zásadě jen přechod, a tím jak se humanismus a humanitarismus vytrácí, pozorujeme společnosti čím dál více ožívané slepou vůlí k moci, jež je žene k vzájemné likvidaci. Civilizace může být tvořivá a životodárná jen v té míře, jak je zduchovněna. Jinak vzrůst moci nevyhnutelně podněcuje náklonost ke zlu a ničivost.

Bohumil Řeřicha,
člen Kruhu česko-německého porozumění, Lubenec.

**NADACE
OPEN SOCIETY FUND
PRAHA**

ROZVÍJÍME HODNOTY OTEVŘENÉ
SPOLEČNOSTI A DEMOKRACIE

JSME SOUČÁSTÍ MEZINÁRODNÍ SÍTĚ
OPEN SOCIETY FOUNDATIONS

Nadace OSF Praha
Program Lidská práva a diskriminace

Program finanční podpory z výnosů finančního příspěvku Nadačního Investičního Fondu.

Grantová výzva: „Společně bez předsudků“

Nadace Open Society Fund Praha vyhlašuje grantovou výzvu v oblasti lidských práv a diskriminace (násilí z nenávisti). Cílem výzvy je posílit prevenci násilí z nenávisti, projevů xenofobie a rasismu a zmiřňovat jejich negativní dopady ve společnosti.

Naším cílem je vyhledat a podpořit projekty, jejichž aktivity inovativně a tvořivě přispějí k prolamování společenských předsudků, odhalování jejich skutečné podstaty a příčiny. Hledáme tedy projekty, které:

- jsou zaměřeny na veřejnost a mají potenciál snížit xenofobní postoje ve společnosti, vyvrátí oprávněnost předsudků ve společnosti (např. ubytovny a sociální dávky, nájemní vztahy, pracovní poměry, zadlužení, vzdělávání, apod.)
- přinášejí preventivně osvětovou práci mezi mládeží, zejména mezi studenty základních škol, středěškoláky a jejich učiteli
- přinášejí nové modely spolupráce v této oblasti s veřejnou správou
 - o spolupráce s bezpečnostními složkami (například vznik funkčního modelu „ohlašování třetí straně“ (tzv. third party reporting) – spolupráce NNO s Policií ČR při ohlašování trestných činů z nenávisti)
 - o spolupráce se zaměstnanci státní správy a samosprávy (například podpora lokálního partnerství NNO, policie, místní samosprávy v oblasti case managementu a statistiky)
- budou pracovat s médií na posilování jejich formativní role směrem k multikulturní toleranci a přispějí k posílení odpovědnosti médií při jejich informování etnicky citlivých kauzách (ve snaze zabránit mediálními kauzám typu „Břeclav“)

Zvláště nás pak zajímají projekty, které:

- přinášejí do oblasti boje proti rasismu a xenofobii **nové přístupy a nápady**,
- **stojí na jasné strategii**, jejíž pomocí chtějí přispět k eliminaci rasismu a xenofobie ve společnosti, zejména pak mezi mladými lidmi
- přinášejí spolupráci s dalšími aktéry a aktivitami i napříč jednotlivými sektory společnosti (veřejná správa, neziskové organizace, atd.)
- počítají s udržitelností a využitelností výstupů pro další práci dané organizace nebo na daném tématu
- přicházejí s konceptem či nápadem, který lze v rámci projektu **otestovat** a v případě úspěchu rozšířit, např. na další oblasti, instituce, města, obce, atd.
- zapojují cílové skupiny do realizace projektu s cílem je aktivizovat

Naopak, nebudeme podporovat projekty, které:

- pouze replikují neúspěšné modely pokusů o změnu v oblasti rovných příležitostí
- jsou většinově podpořeny z jiných zdrojů a požadují pouze kofinancování

Výzva je určena pro nevládní neziskové organizace. Žádost mohou podat samostatně nebo jako koalice několika subjektů nevládního neziskového sektoru. Koalice může být neformálním účelovým seskupením organizací nebo právnickou osobou s právní subjektivitou. V případě, že jde o neformální seskupení, bude příjemcem nadačního příspěvku jedna ze sručených organizací. Žádosti podané koalici nebo neformálním seskupením několika neziskových subjektů jsou vítány, nicméně rozhodující při posuzování žádostí bude kvalita předloženého projektu.

Vyhlášení: Červenec 2012
Udělení podpory: Říjen 2012
Celková výše prostředků určených k přerozdělení je 2 000 000 Kč

Délka trvání projektu: 6 – 24 měsíců
Maximální podpora na jeden projekt: 800 000 CZK.

Postup při podávání žádosti:

Subjekty, které se chtějí ucházet o poskytnutí nadačního příspěvku, předloží projektový záměr v rozsahu max. 2 strany A4 na předepsaném formuláři ke stažení zde: <http://www.osf.cz/grantv/spolecne-bez-predsudku>.

Projektové záměry posoudí nezávislá hodnotící komise a doporučí vybrané záměry k vypracování plné projektové žádosti. O tomto rozhodnutí budou žadatelé informováni pracovníkem nadace nejpozději do 31. srpna 2012. Vybraní žadatelé budou vyzváni k vypracování plné projektové žádosti. Termín pro zaslání vypracovaných projektových žádostí bude 14 dní ode dne vyzvání, nejpozději však 15. září 2012. O udělení grantové podpory rozhoduje Správní rada Nadace OSF Praha na základě doporučení hodnotící komise. Žadatel bude informován o rozhodnutí písemně zhruba do osmi týdnů po příslušném termínu pro podání žádosti.

Vypracované záměry zasilejte do 15. srpna 2012 (rozhoduje datum poštovního razítka 15.8. 2012) na adresu nadace v elektronické a papírové podobě.

Elektronickou verzi projektového záměru ve formátu kompatibilním s MS Word, zašlete na adresu extremismus@osf.cz. V papírové podobě zašlete na poštovní adresu Nadace Open Society Fund Praha, Jeseniova 47, 130 00, Praha 3. Na obálku uveďte označení „Extremismus“.

V případě jakýchkoliv dotazů ohledně grantového kola kontaktujte Filipa Rameše na telefonním čísle +420 226 227 709 nebo na emailu filip.rames@osf.cz.

**Občanské sdružení Český západ se sídlem
v Dobré Vodě u Toužimi
vypisuje výběrové řízení na pozici**

sociální pracovník – klíčový pracovník pro terénní programy v obcích Toužimska a Tepelska

Posláním organizace je budovat na území Toužimska (a Tepelska) občanskou společnost, v níž nedochází k sociálnímu vyloučení, projevům xenofobie, rasové nesnášenlivosti, a ve které mají občané zájem na řešení věcí vlastních i veřejných.

Terénní pracovník (sociální pracovník) se podílí na realizaci projektu zaměřeného na rozšíření terénních programů na území Toužimska a Tepelska. Služba terénní programy je převážně poskytována přímo v domácnostech uživatelů služeb žijících v sociálně vyloučených lokalitách (Služetín, Nová Farma, Pěkovice, Poutnov, Dobrá Voda a ve městech Toužim a Teplá) a zprostředkovává obyvatelům podporu při řešení jejich situace zejména v oblasti zaměstnání, vzdělávání, bydlení a kontaktu s majoritou.

Náplň práce:

- Poskytování sociální služby terénní programy v souladu s registrační službou
- Vykonávání pozice klíčového pracovníka, tj. přímý kontakt s uživateli služby terénní programy
- Podílení se na monitoringu sociálně vyloučených lokalit, resp. potřeb klientů
- Tvorba individuálních plánů s uživateli služby
- Odpovědnost za kontrolu všech individuálních plánů vzniklých v rámci poskytované služby
- Úzká spolupráce s další terénní sociální pracovníci a manažerem projektu
- Tvorba dokumentace na základě požadavků zákona o soc. službách
- Podílení se na spolupráci v týmu, rozvoji a dalším vzdělávání
- Vytváření metodických materiálů v rámci vykonávané služby
- Podílení se na tvorbě a naplňování standardů
- Spolupráce na publicitě služby a projektu

Požadujeme:

- VŠ nebo VOŠ vzdělání v oboru sociální práce (splňující podmínky pro výkon role sociálního pracovníka dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách)
- odvalu čelit náročným pracovním podmínkám – převážně práce v terénu, a to v sociálně vyloučených lokalitách
- schopnost týmově spolupracovat
- řidičský průkaz skupiny B
- znalost práce na PC (MS Word a Excel, internet)
- aktivní nasazení a zodpovědný přístup k práci
- ochotu dále se rozvíjet a vzdělávat se
- vytrvalost
- praxe a znalost světového jazyka vítaná

Nabízíme:

- možnost podílet se na unikátním projektu rozšiřování terénní práce v oblastech Tepelska a Toužimska
- možnost zapracování se vedle zkušené terénní a komunitní sociální pracovnice
- možnost dalšího vzdělávání a seznámení se s metodou komunitní práce
- práci s tříčlenným týmem a širší zázemí ve stabilní organizaci Český západ
- týmovou supervizi, intervizi
- hrubou mzdu 18 000–20 000 Kč

Hledáme touto cestou pracovníci / pracovníka na hlavní pracovní poměr s nástupem od 1. 9. 2012 (s předpokladem postupného přebírání pozice během druhé poloviny srpna).

V případě zájmu zašlete strukturovaný životopis a motivační dopis na e-mailovou adresu jana.kosova@cesky-zapad.cz, nebo poštovní adresu Český západ o.s., Dobrá Voda 8, 364 01 Toužim, a to do 10. 8. 2012.

Na základě životopisu a motivačního dopisu bude uchazeč vyzván k osobnímu setkání v průběhu měsíce srpna – termín bude upřesněn. Více informací na tel.: 602 663 585.

Více informací o aktivitách sdružení najdete na www.cesky-zapad.cz

O Roma vakeren

**je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.
Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat v archivu
textů na www.romove.cz**

Naši čtenáři tam v Karviné...

Foto: Lukrecius Chang

Pre promocio

Ehin 1. oktobros 2011. Avri o kham ta'arel, sar te aňi naelas jejsos, sar andro ñilaj. Rokicaňate pes kisitinel e terňi romňi, e Haňa, andro Sokolovos pal e daj. Laha džal the lakeri cikňi čhaj, e Marta. Adad'ives ehin calona lakera famel'ija baro d'ives. O phral, o Dušaňis, vištudind'a e bari ekonomicko sikhad'i, the ada-d'ives les hin Karlove Varende promocio. Ki o Sokolovos doavle pal o trin ori. Rokicaňatar oda ehin šel the biš kilometri. Džalas pes lenge mištes, sako džanel, hoj e Haňa lačhi šoferka, le motorihia phirel, sar te leha ul'iľahas.

Sokolovoste la užarelas lakri famel'ija, le dadeskere phrala o Zdeňkus the o Jožus, the e pheň, e Marta. „Lačho d'ives tumenge savorenge“, pozdravind'a, so čak avľa andre. „The tuke“, odphende lake savore. E čhaj geľa maj pal e daj a obchudľa la. E daj la skikidľa a chudľa te vakerel: „Aňi nadžanes, savi som lošal'i, hoj imar sal adaj.

Mindik vareko amendar džal le motorihia, imar darav, te pes vareso na ačhel. Adad'ives phiren le motorenca sar diline, sako čak siďarel, pal'is len avela dosta kana andre špital'a vaj andre mulaňi bar.“ E Haňa pes rozdikhľa pal o kher. Pro skamind has obthode marore, duj cakli mol, the lovina, the mine-ralki. Pal'is geľa kijo Dušaňis. „Ta kaj sal oslavencona, sar dopel'a e promocio? Varekana mange povakereha, so pes odoj kerel, nič kajso mek nadikhľom. Me tuke igen gratulinav vaš peske, the vaš miri famel'ija, hoj vištudind'al a hoj tut hin titul bakalář. Žičinav tuke, hoj tut te el bari bacht, a te arakhes peske lačhi buťi. Phuri daj tuke pekľa torta, hoj peske te oguľares o dživipen.“

Pal kada les obchudľa the čimi-dľa. Kija late pes pridiňa the e cikňi Marta.

„Som adaj nekphureder“, diňa pes anglal o Zdeňkus, „perel pes,

hoj vareso te phenav. Som bizutno, hoj te ulahas akana maškar amende tiro dad, ulahas andre tute igen barikano. Savorenge amenge igen pharo, hoj amen omukhľa ajso ter-no. Has leske mek čak saranda the ocho berš, sar les o Del vičind'a kija peste. Imar oleske duj berš, so odgel'a odoj, khetar pes pale naavel. Te akana ulahas maškar amende, ulahas igen bachtalo, hoj leske-ro čhavo vištudind'a e bari sikhad'i. Te sal upre a dikhes pre amende, ta akana pripijaha tire čhaske pre bacht the pro sastipen.“ Phundra-ďa o šampusis a vakerďa dureder: „Tel ajci berša, so adaj Sokolovos-te o Roma bešen, sal ešebno Rom, so vištudind'a e bari sikhad'i a kada imar tuke šoha ñiko nalela, bar te pal tute vištudinena nadžanav keci Roma. Hazden o caklici a pripijas le Dušaňiske pre bacht the pro sastipen, the pre oda, hoj te chudel lačhi buťi. A te el furt ajso sar hino, skromno the vitrvalo.“

„Akana pre ma šoros, hoj te phenav vajkeci lava“, phend'a o Jožus, „aňi nadžanes, savi kerďal paťiv amara famel'ijake. Akana peske vakerna—oda kodi famel'ija, so len-gro čhavo bakalaris. Hoj pes te pri-džanav, ta igen naachaľuvav, s'oda ehin bakalaris. Oda mange mušines te phenel, s'oda hin. So te mandar vareko phučela, so leske phenava? Ale so hin akana angla amende igen lačho, hoj sikhad'a savore gadženge, hoj nane savore Roma ajse, sar amen sikhaven andre televizija. Nasam čak zlodzeja, leňucha, so nakamen buťi te kerel a čak andro herni čhivkeren o love. Sikhad'a, hoj maškar amende ehin Roma god'aver, so dokazinen oda, so the o gadže, čak len ki oda mušinel vareko te lidžal. Sar amenge vareso nadžal, maj sa mukhas a današas olestar. Ňikasko nadodžal, savo nalačhipen peske keras. Sa amenge jekh, so ela tajsa, sar dživaha. Šaj pes phenel, hoj dživas ča jekh d'ives. So ela tajsa, oda but Romenge

jekh. Kecivar šund'om: tajsa — oda mek igen dur. Čak zijand, hoj kajse, sar amaro Dušaňis, hin igen, igen čino. Le Romenge naela feder, mindik nachudena god'i a nasikhľona avka, sar sikhľon o gadže. Čak manušes, so vareso džanel, ehin šancia te dživel feder. Mindik amenge kada nadodžala, ta avaha furt odoj, kaj sam.“

Andrej Giňa
Překlad: Martina Vyziblová

Na promoci

Je prvního října 2011, venku svítí slunce a hřeje jako v létě. V Rokycanech se mladá žena jménem Hana chystá do Sokolova za matkou. Jede s ní také malá dcera Marta. Dnešek je pro celou její rodinu významný den. Její bratr Dušan vystudoval vysokou ekonomickou školu a dnes má v Karlových Varech promoci. Do Sokolova přijely asi za dvě hodiny, z Rokycan je to 120 kilometrů. Jelo se jim dobře, každý ví, že Hana je výborná řidička. Jezdí autem, jako by se s ním narodila.

V Sokolově už čeká celá rodina, otcovi bratři Zdeněk a Jožo, sestra Marta. „Dobrý den vám všem“, pozdravila hned ve dveřích. „I tobě,“ vítají ji všichni. Hana hned jde k matce a obejmě ji. Matka ji obja-

la a hned spustila: „Ani nevíš, jak jsem ráda, že už jsi tady. Vždycky když někdo z vás jede autem, bojím se, aby se něco nestalo. Dneska jezdí všichni jako blázni, každý jen spěchá, a potom mají času dost, když leží v nemocnici nebo na hřbitově.“ Hana se usmála a rozhledla se po místnosti. Na stole byly obložené chlebičky, dvě láhve vína, pivo a minerálky. „Tak co, oslavenče, jak dopadla promoce?“ přivítala se s bratrem, „musíš mi povědět, jak to vlastně proběhlo, nic takového jsem ještě neviděla. Moc ti gratuluju za sebe a moji rodinu, žes vystudoval a máš titul bakalář. Přeju ti hodně štěstí a aby sis našel dobrou práci. Babička ti upekla dort, aby sis trochu osladil život.“ Potom

ho objala a políbila. K ní se přidala i malá Marta.

„Jsem tady nejstarší,“ ozval se strýc Zdeněk, „tak se sluší, abych něco řekl. Jsem si jistý, že kdyby byl teď mezi námi tvůj otec, byl by na tebe velice pyšný. Všem je nám líto, že nás opustil tak mladý. Bylo mu jen 48 let, když si ho Bůh zavolał. A je to dva roky, co odešel tam, odkud se nikdo nevrací. Kdyby tu byl s námi, měl by velkou radost, že jeho syn vystudoval vysokou školu. Jestli jsi tam nahoře a díváš se na nás, tak teď připijeme tvému synovi na zdraví a štěstí.“ Otevřel šampaňské a mluvil dál: „Za celou dobu, co Romové bydlí v Sokolově, ty jsi první, který má vysokou školu, a to už ti nikdo nikdy nevezme, i kdyby po

tobě vystudovalo nevím kolik Romů. Zvedněte sklenky a připijme Dušanovi na zdraví, štěstí a na to, aby dostal dobrou práci. Ať je pořád takový, jaký je, skromný a vytrvalý.“ „Teď je řada na mně, abych řekl pár slov,“ promluvil Jožo. „Ani nevíš, jakou čest jsi udělal naší rodině. Teď se bude povídat: to je ta rodina, kde mají syna bakaláře. Abych se přiznal, moc nevím, co to je bakalář. To mi musíš vysvětlit, co to je. Co kdyby se mě někdo zeptal, co mu řeknu? Ale co je pro nás moc důležité, je to, že jsi tím ukázal všem gádžům, že nejsou všichni Romové takoví, jak je ukazují v televizi. Nejsme jen zloději a lenoši, kteří nechťejí pracovat a peníze rozhazují po hernách. Ukázalo se, že jsou

mezi námi chytří Romové, kteří zvládnou to samé, co gádžové. Jen je k tomu musí někdo vést. Však to znáte, když nám něco nejde, hned všeho necháme a jdeme od toho. Nikomu nedochází, jak si tím škodíme. Všechno je nám jedno, co bude zítra, jak budeme žít. Dá se říct, že žijeme jen přítomností. Co bude zítra, to je spouště Romů jedno. Kolikrát jsem slyšel: Zítra? To je ještě moc daleko. Jen škoda, že takových lidí, jako je náš Dušan, je tak strašně málo. Romové se nebudou mít líp, dokud nedostanou rozum a nebudou se učit tak jako gádžové. Jen člověk, který něco umí, má šanci na lepší život. A dokud nám to nedojde, budeme pořád tam, kde jsme.“

Andrej Giňa

O nešťastné lásce

Byla jedna dívka a jeden chlapec, kteří se měli moc rádi. Lariska bydlela s rodinou a sourozenci na venkově. Žili velice ustaraně. Rodiče si neustále lámali hlavu s těmi svými dětmi, které u nich už dávno nebydlely. Neustále bědovali nad tím, proč se od nich odstěhovaly a teď musí žít odloučeně se svými rodinami. . . Byli zkrátka na dětech velice závislí, protože je měli moc rádi. Děti měli šest a nejstarší byla právě Lariska, která se chystala brzy oslavit své osmnáctiny.

Sebastián žil od své dívky hodně daleko. Bydlel taky se svou velkou rodinou. Jeho maminka se stárala o děti a tatínek chodil do práce. Sebastián byl nejstarším klukem z pěti sourozenců. Nejstarší sestra se jmenovala Sára a bylo jí 22 let.

Šlo o velice ochotnou dívku, která pomáhala mamince.

Lariska a Sebastián byli velice zamilovaní. Poznali se na jednom velkém festivalu, kde Lariska tancovala se svým souborem. Šlo o lásku na první pohled. Chlapec za ní začal jezdit, vždycky když mohl. Rodiče Larisky o chlapci zatím neměli ani tušení.

Lariska chodila do školy, ze školy na brigádu a přicházela pozdě večer domů unavená. O tom, že Larisce někdo píše a volá, neměli rodiče potuchy. U chlapce to bylo stejné. Taky přicházel pozdě domů z práce, ale ne tak pozdě jako Lariska. Oba se navzájem postrádali a chtěli být spolu. Lariska byla zvyklá na jeho hlas a psaní a Sebastián zase na ni. Byli prostě jako jedno tělo.

Jednoho dne, když byla Lariska v práci, jí Sebastián psal, že má volno a že se jí za okamžik ozve. Larisa čekala hodinu, ale Sebastián nic. Nevěděla, co si myslet, protože ji vždycky psal, kam jde nebo s kým zrovna je. Zavolala mu, ale nezvedal to. Nastala půlnoc a ještě se neozval. Larisku přešla trpělivost a nechala mu večer zprávu: „Ahoj, ať jsi byl kdes byl, doufám, že sis to užij. Pěkný večer.“ Počkala pět minut, protože mohl v tu chvíli být na mobilu, ale nebyl.

Odepsal jí až druhý den dopoledne. Omlouval se, že mu volal jeho otec, aby přijel na oslavu své neteře, která zrovna slavila rok svého života. A nemohl ji odepsat, protože si mobil zapomněl doma. Pěkná výmluva, říkáte si nejspíš. Jenže ona to byla pravda. Lariska mu věřila a napsala, že se nemusí za nic omlouvat, že je to v pořádku a že ho chápe. Byla to moc hodná dívka, nedokázala nikomu ublížit. Zeptala se ho tedy, jak se tam měl, a Sebastián ji svou odpověď velice zaskočil. Řekl jí, jak ho jeho otec donutil, aby se mu svěřil, co ho trápí. Sebastián byl velice smutný z toho, že má volno a není se svou dívkou, moc mu chyběla. Jeho otec to samozřejmě poznal. Sebastián mu o Larisce pověděl úplně všechno. Svěřil se, jak moc ji miluje a že už neví, co dělat, že ho trápí, když musí bydlet tak daleko. Otec ho chytil kolem krku a řekl: „Synu, je ti přesně tolik, co bylo mně, když jsem poznal tvoji maminku, a podívej se, kde jsme dneska? Jsme tu spolu, protože to byla láska oboustranná! A řeknu ti chlapče, že pokud ji opravdu miluješ, tak za ní hned zítra jed!“ Chlapec byl celý překvapený, že může hned zítra jet za svou láskou.

Když jí to oznámil, Lariska zůstala stát na místě jako strom. Její

rodiče o Sebastiánovi naopak vůbec nevěděli a ona sama nedokázala odhadnout reakce svých rodičů. Myslela, že by se velice hněvali a říkali jí, kam se to žene a podobně. Měla smíšené pocity. Sebastián se jí ptal, jestli je ráda, že zítra přijede. Lariska nevěděla co říct a začala mu brečet do telefonu. Všechno mu pověděla a Sebastián neměl slov. Nechápal, jak někdo může člověku zakázat lásku, a v tu chvíli si zrovna vzpomněl na slova, co mu říkal jeho otec. Lariska musela zavěsit mobil, protože to byl velice silný okamžik. Nevěděla, jestli to znamená konec nebo něco jiného. Byla velice zarmoucená a Sebastián taky. V tu noc ani jeden z nich nezamoufili oči. Sebastián jí volal, psal, ale Lariska neodpovídala.

Druhý den se Sebastiánovi ozvala s tím, že řekne rodičům, že se chce na své osmnácté narozeniny, které měla mít za čtrnáct dní, odstěhovat. A že i když jí to nedovolí, tak beztak uteče! Sebastián byl velice potěšený.

Čas plynul. Blížily se osmnácté narozeniny. Lariska si sbalila věci a oznámila rodině, že odchází, ať ji nehledají, a že je sem tam přijde navštívit, jak bude mít čas. Rodiče nemohli už nic říct, protože byla dospělá. Tak ji pustili do světa. Lariska to brala jako narozeninový dárek.

Zatímco čas plynul a dvě spřízněné dušičky byly šťastné, že mohou být konečně spolu, doma u Larisčiny rodiny se odehrávalo něco zvláštního. To něco byla náhlá návštěva jednoho kamaráda od Larisky. Rodiče jí to oznámili a ta řekla, že se staví. Lariska to ale Sebastiánovi neřekla. Řekla mu jen, že jde navštívit rodiče. Lariska tedy jela zase domů, ale Sebastián se za ní hned vydal autem. Jenže Lariska o tom neměla ponětí.

Když Lariska dorazila, potkala v bytě u rodičů kluka, do kterého byla kdysi zamilovaná. Ale byla to jen platonická láska. Nic vážného. Nechápala, co tu dělá.

Přímou v tu chvíli, kdy k němu přistoupila, aby ho přivítala přátelským obejmutím, dorazil Sebastián a uviděl, jak ji ten kluk zrovna políbil. Lariska se v tu chvíli otočila a spatřila vyjeveného Sebastián. Ten se hned otočil a jel zpátky domů. Myslel si, že ho Lariska podvádí. Jenže to nebyla pravda, jen ji políbil, ale Sebastián si asi myslel něco jiného. Lariska se vydala za ním. Oba jeli v autě plnou rychlostí, oba byli velice rozzlobení. Lariska jela oklikou, a zrovna když jel Sebastián, do sebe narazili. . .

Lucie Kačová
Studentka střední zdravotnické školy, Nový Jičín.

Marianka a její velký sen

Zdál se jí téměř každý den. Jeden a ten samý sen. Den co den se v něm odehrávalo něco nového a Marianka se už nikdy nechtěla probudit, chtěla pořád snít a snít. Bála se, že když se probudí, už se jí nic tak krásného zdát nebude. Jenže omyl! Marianku tento sen doprovázel až do jejich krásných šestnácti let.

Když jednoho rána Marianka vešla do kuchyně, všimla si, že jí tam někdo chybí. Byla to maminka, která nedávno zemřela. Mariančin sen se odehrával pokaždé v ději s maminkou, po kterém si Marianka myslela, že když se probudí, tak ji v kuchyni spatří. Pak si ale vždycky uvědomila, že to byl jen sen.

Marianka žila se svým milovaným tatínkem v malém městečku. Tatínek pracoval jako strojař, vyráběl obrovské strojní zařízení, které mělo v budoucnu sloužit k vojenským účelům. Pracoval nepřetržitě, dokonce i doma něco dodělával. Na Marianku neměl čas, společně chvíle strávili pouze u snídaně. Marianka někdy měla pocit, jako by neměla oba rodiče. Maminka jí zemřela a tatínek se jí moc nevěnoval, protože měl hodně práce. Marianka se starala o celou domácnost. Prala, vařila a dělala všechny domácí práce, která by dělala její maminka. Jenže tatínek maminku miloval, a tak si nemohl najít novou ženu, s kterou by Marianka souhlasila. A na chůvu byla Marianka dostatečně velká. Když dokázala vyprat a vyžehlit, tak se dokázala postarat sama o sebe. Marianka byla na tatínka velice hrdá, a proto ji nevadilo, že tráví více času ve strojírně než s ní...

Jednoho večera, když uléhala ke spánku, opět se jí zdál ten samý sen, jak se na ni usmívá její maminka, která vidí, jak je její dcera šťastná, když dělá to, co jí náramně baví. Marianka měla totiž takový neobvyklý talent, který se jen tak u někoho nevyskytne. Její sen se odehrával ve velkém divadle, plném veselého obecenstva, jehož tváře se zaměřily na jednu dívku, která přišla na scénu a předvedla nádherný smutný tanec, který měl vyjadřovat, jak touží po maminičině objetí. Nakonec se schloulila do klubička a plakala a obecenstvo s ní. Vtom ji vzbudil tatínek, který právě přišel z práce. Když Marianka vstala z postele, uvědomila si, že ta dívka v tom snu byla ona. Vtom jí z jejich krásných očí vyhrkly slzy, kterých si tatínek všiml, protože mu připravovala jídlo, o které si ani neřekl. Zeptal se jí tedy, co jí trápí, ať mu všechno řekne. Marianka mu řekla o svém snu, který se jí zdá již od dětství, a takyže se v něm každý den odehrává něco nového.

Tentokrát o mamince, jak na by na ni byla pyšná, kdyby žila a viděla Marianku tancovat v divadle. To je také jejím největším snem, jenže ho bohužel nemůže uskutečnit, protože se bála, že jí to tatínek nepovolí. Ale obávala se zbytečně. „*Marianko moje, proč jsi mi to neřekla dřív! Jak jsem mohl tušit, že to je tvým velkým snem! Hned zítra půjdeš na konkurz a uvidíš, že se jim budeš líbit!*“ Marianka nevěděla, jak svému hodnému tatínkovi poděkovat, a tak ho s velkou radostí objala.

Následující den, kdy se měl konat konkurz na hlavní divadelní představení, se Marianka pěkně ob-

lékla, vzala si ty nejkrásnější červené šaty, které zdědila po mamince, a vyrazila. Když vešla do přednáškového sálu v tom krásném divadle, kde se měli sejít zájemkyně o hlavní roli, spatřila tam spoustu lidí. Většinou šlo o mladé lidi v jejím věku.

Někteří si už zkoušeli, co předvedou profesionálním umělcům. Marianne to připadalo zbytečné, protože nechápala, jak to mohou vyjádřit, když se do toho zcela nevciť.

Když se vrátila dívka, která šla jako první, byla smutná a měla slzy v očích. „*Víte, co mi řekli? Jestli jsem si přečetla, o jaký talent mají zájem,*“ řekla ostatním zájemcům. Ti se ještě víc stresovali a někteří dokonce odešli. Když se téměř všichni vystřídali, přišla na řadu Marianka, představila se jim a ukázala to, co měla nachystané. Poprosila o spuštění své krásné písně a začala předvádět scénu, která měla vyjadřovat žal, zklamání, bolest a ztrátu. Nakonec udělala to, co se dělo v jejím snu. Schoulila se do klubička a začala tak nahlas plakat, jako nikdy předtím, snad jen při maminičině pohřbu. Porota, které to předváděla, byla udivená jejím vystoupením, povstala a zatleskala jí. Jeden z porotců spustil: „*Jsem dojat vaším přednesem, ještě nikdy během své kariéry jsem neviděl tak procítěné a dramatické vystoupení. Děkuji vám, slečno.*“ Marianka si setřela slzy z očí a taky jim poděkovala. Porotci jí sdělili, že nesmí chybět, když se bude rozhodovat, kdo z pěti nejlepších zájemců získá hlavní roli. Pro Marianku to byla velká šance, jak dokázat tatínkovi, že toho spoustu umí.

Porotci přišli do přednáškového sálu, aby sdělili jména pěti lidí, kteří se zúčastní největší divadelní scény v dějinách lidstva. Mezi šťastlivce patřili tři kluci, kteří zřejmě porotu uchvátili i svým vzhledem, protože vypadali andělsky krásně, a dvě dívky, mezi něž patřila i Marianka. Všichni skákali radostí, děkovali porotě, že se zúčastní něčeho tak velkého. Ještě jim sdělili, kdy se budou konat zkoušky a více podrobností, protože měli na nacvičení pouze měsíc. Ale nacházeli se v rukou profesionálů, takže se neměli čeho obávat. Marianka se snadno skamarádila s kluky a jednou dívkou, kteří měli taky štěstí, že je vybrali. Dívka, s níž si Marianka velice padla do oka, se jmenovala Marissa a byla mladší než Marianka, ale od začátku si velice rozuměli. Adam, Nikolas a Robert byli zlatí kluci, sice starší o tři roky, ale s děvčaty si velice rozuměli. Nakonec se domluvili, že si půjdou někam sednout a popovídat si, aby se lépe poznali. Marianka i Marissa souhlasili. Jak by mohli odmítnout pozvání od takových krásných kluků!

Když pak Adam doprovodil Marianku, protože si zřejmě padli do oka, Marianka mu poděkovala a šla domů. Když vešla do pokoje, svalila se na postel. Vtom vkročil do jejího pokoje otec a zeptal se, jak bylo na konkurzu. Marianka mu všechno převyprávěla a tatínek z ní byl velice šťastný. „*Tatínku, chci, abys na mě byl pyšný, když tu už není maminka. Tak ať aspoň tobě můžu ukázat, co se ve mně celou tu*

dobu skrývalo!“ řekla Marianka. „*Holka moje zlatá! Vždyť já jsem na tebe pořád byl a budu pyšný. Jsi moje jediná dcera, tak jak bych nemohl! Jak tě to jen napadlo!*“ „*Děkuji ti, tatínku.*“ řekla Marianka. „*Tak a teď už běž spát, je pozdě. A to jsi byla celý den na tom konkurzu?*“ ptal se otec. „*Tatínku, seznámila jsem se s pár lidmi. Tak jsme si šli sednout a vzájemně se seznámit. Nezlobíš se?*“ odpověděla Marianka. „*To víš že ne! A teď už jdi spát,*“ řekl tatínek.

Když ráno Marianka vstala, její přátelé ji už čekali venku a vykřikovali: „*Ospalko, vstávej, jde se do města!*“ Marianku to velice překvapilo. Tak je pozvala dál, než se nachystá na sobotní nakupování. Za pár minut byla hotová a mohli vyrazit. „*Musíme vypadat skvěle, už zítra se koná generálka na hlavní vystoupení! A tak si má každý obléct co chce, ale hlavně aby se to hodilo k jeho roli.*“ řekla Marissa. Adam se zeptal Marianky, co má dneska vlastně v plánu dělat, a hned jestli by si s ním nešla někam sednout. Marianka na to, že dneska nemůže, že je to přesně rok, co jí maminka zemřela, a tak chce jít na hřbitov zapálit svíčku. Adam nevěděl, že Marianka nemá maminku. Tak se jí omluvil a objal ji.

Když vešli do jednoho obchodu, Marissa si vybírala ty nejkrásnější šaty plné diamantů. Protože měla vedlejší roli ve zpěvu, musela vypadat královsky. Kluci se zaměřili na černé smokinky. Když v tu chvíli Marianka spatřila krásné červené šaty. Neváhala a šla si je vyzkoušet. Padly jí ušitě, a tak si je koupila. „*Máte vybráno?*“ ptala se Marissa. „*Jasně!*“ spustili všichni jedohlasně. Když zaplatili, Marissa jim vyprávěla, jak na sebe nemohla narvat jedny krásné šaty. Všichni se začali hlasitě smát.

„*Musím ještě zajít pro tu svíčku mamince. Nezlobte se, ale musím už jít,*“ řekla Marianka. „*V pořádku, a zítra se pro tebe stavíme.*“ Rozloučila se s nimi, když v tom se Adam nabídl, že půjde s ní, jestli jí to nebude vadit. Marianka souhlasila.

Cestou mu vyprávěla o svém snu, který se jí tak často zdá. Adam jí velice obdivoval, jak dokáže svoje pocity předvést lidem svými pohyby a gesty. Když přišli na místo, kde byla maminka pohřbena, Marianka se neudržela a padla Adamovi kolem krku. Vždy, když uviděla maminičinu fotografii, si vzpomněla na poslední den s ní a rozbrečela se. Je to hrozné, když ztratíte osobu, kterou jste milovali. Marianka pořád plakala a tak jí Adam nabídl, že by bylo dobré už odejít. Tak tedy odešli. Marianka se pak Adamovi omluvila, že mu brečela na rameni, jenže se jí to velmi do-

tklo. Ale Adam to bral za samozřejmost.

Čas tak rychle utíkal a Marianka si vzpomněla na zítřejší generálku, kterou mají, a pozitivně se ukážou celému světu. Všeho bylo najednou moc. A tak Marianka musela se smutkem sdělit Adamovi, že už musí jít, že jí čeká velký den, kdy si splní své velké přání, po kterém tak dlouho toužila, a nyní nastane. Adam to pochopil, protože se musel taky připravit. Hrál totiž Marianne na housle, když měla svůj výstup. Rozloučili se a každý si šel svou cestou.

Když už Marianka byla doma, šla rovnou sdělit tatínkovi, ať se přijde podívat na její velké vystoupení, po kterém vždy toužila. „*Kéž by tady byla maminka a viděla, co jsi dokázala! Samozřejmě že přijdu, nenechal bych si ujít vysněný sen své jediné dcery!*“ řekl tatínek. „*Děkuji ti, tatínku, budu moc ráda.*“

Ráno opět čekali Marianku její přátelé. Marianka si pro tentokrát přivstala, trochu se naličila, sepnula vlasy a mířila za nimi. Když už byli ve zkušebně všichni účinkující převlečení, z kabinky vyšla Marianka v krásné červených šatech. Všichni na ní mohli jen oči nechat. Byla tak překrásná, že si to ani neuvědomovala. A Adam? Ten byl úplně vedle. Jelikož si dnes Marianka nechala volně rozpuštěné vlasy, všichni se vyptávali, kde vzala tak krásné dlouhé vlasy, protože Marianka je měla obvykle sepnuté do drdlu, takže si jich nikdo nevšimnul. Vtom je zavolal ředitel divadla a oznámil jim, že v sále sedí profesionálové divadelních scén a ohodnotí jejich výstup, tak ať se dneska všechno vydaří. Popřál jim hodně štěstí a přivítal je na jevišti.

Představení začalo krásným hlasem Marissy, potom se do jejího zpěvu připletl Robert s Nikolasem a předváděli srozumitelný scénický tanec s několika vysokými výskoky.

Na vedlejší straně jeviště už byl připraven Adam, který stál nedaleko od Marianky. Ta svoje vystoupení začala vkleče a pak ho postupně rozvíjela svými dokonalými pohyby. Profesionálové, kteří seděli v publiku, povstali a dokonce jedna žena měla slzy v očích. Ředitel byl velice potěšen. Když celé představení skončilo, všichni účinkující se sešli na jevišti a uklonili se.

Když sešli dolů tak se navzájem objímali, protože měli dobrý pocit, že už něco znamenají. Profesionálové divadelních scén jim přišli poděkovat a popřát hodně štěstí k zítřejšímu velkému dni. Jeden z nich, odborník na taneční scény, přistoupil blíž k Marianne a zeptal se, kolik jí je let a jak dlouho už takhle tancuje. Marianka odpověděla, že jí je sedmnáct let a tančí od doby, co jí zemřela její milovaná maminka. Pán se jí představil a řekl jí, na co se při jejím tanci zaměřoval. „*Byla jste úžasná, slečno, ještě nikdy jsem neviděl takhle procítěný tanec s tak mladou dívkou.*“ Marianka byla nadšená, že jí to říká zrovna profesionál. Nechtěla věřit svým vlastním uším.

„*Jakže se to jmenuje?*“ zeptal se pán. „*Marianka, pane,*“ odpověděla. „*Já jsem Moris, učil jsem tanece v zahraničí a musím vám říct, že jsem neviděl nikoho líp tancovat než vás, jste velice šikovná a krás-*

ná dívka s velkým talentem, važte si ho!“ Po generálce se všichni sešli ve zkušebně, kde se převlékli. Najednou přišel do místnosti pan ředitel. Přišel jim poděkovat a popřát ještě více štěstí na zítřek, protože celý sál s pěti tisíci lidmi bude zaplněný a budou se dívat jen na ně.

Adam s Mariankou si jen vyměnovali úsměvy. Robert s Nikolasem se domluvovali s Marissou, že to půjdou někam oslavit, řekli o tom Adamovi a Marianne. Ti odpověděli, že nepůjdou, že už něco mají, ať se nezlobí. „*No jo, my to už víme!*“ řekl Robert. Adam se s Mariankou jen usmívali. Rozloučili se a odešli.

Adam pozval Marianku k sobě domů, aby ji představil svým rodičům. Když Marianka spatřila Adamovou maminku, nechtěla věřit svým očím. Vypadala jak její maminka. Byla tak krásná a milá. Společně se tedy navečeřili. Marianne bylo trochu úzko, že už nikdy nebude strávit společné večere se skutečnou rodinou, s maminkou a tatínkem. Většinou doma ani nevečeřela, protože nebylo s kým. Když pak dojedli, Adam Marianku doprovodil až do domu.

Doma si ještě Marianka pustila videozáznam scény, které předvedli. Pan ředitel byl totiž tak laskav a ihned po ukončení jim poslal video, aby ho mohli i oni shlédnout. Marianka si myslela, že to tančí její maminka. Vypadala úplně jako ona, když byla mladá. Byla překvapená sama sebou. Říkala si, jak to, že to dokáže tak prožít na jevišti. Najednou si uvědomila, že všechno se dělo a odehrávalo v jejím snu. Kousíček po kousíčku se to dělo i ve skutečnosti. A jak to teda všechno skončí? Spatří maminku, tak v tom snu? Přece už to není, tak jak ji může uvidět? Ale když se všechno, co se dělo v tom snu, dělo i ve skutečnosti, tak proč se nemůže i tohle stát? Marianka byla zmatená. Její velký sen se jí už splnil, ale teď bylo jejím snem spatřit aspoň na pár okamžiků maminku, aby ji viděla, jak tancuje. Marianka nechala všeho toho přemýšlení a uložila se ke spánku.

Opět se jí zdál ten stejný sen, odehrávalo se v něm to, co už se jí dělo, ale konec byl něčím zvláštní. Marianka stála uprostřed jeviště úplně sama, když vtom spatřila maminku, jak se na ni usmívá a mává jí. A tím její sen navždy skončil.

Když nastal den D, tedy hlavní vystoupení, vše šlo tak hladce. Robert, Nikolas a Marissa přišli včas a Marianka s Adamem se o minutku zpozdlili. Když tu náhle vešel Moris do zkušebny. Šel rovnou za Mariankou a řekl jí, že svým výkonem musí přesvědčit všechny lidi v sále. Celé představení probíhalo skvěle. Kluci byli úžasní a děvčata neuvěřitelná! A věřili byste tomu, že Marianka při svém výstupu spatřila svoji maminku? Byla šťastná, že ji maminka zrovna vidí při jejím vystoupení na jevišti před tolika lidmi. Nakonec když se blížil konec Mariančina výstupu, maminka se na ni usmála a zamávala jí. A to bylo naposledy, kdy ji Marianka viděla.

Mariance se tedy splnily oba dva sny. Vystupovat a ukázat co v ní je a spatřit aspoň jednou maminku. Co víc si jen mohla přát!

Lucie Kačová

Studentka střední zdravotnické školy, Nový Jičín.

Na křtinách

Tolčemeš, malá vesnice na východním Slovensku, je krásné teplé léto, rok 1943. Je to už rok, co gádžové vyhnali Romy z horního kraje vesnice. Usadili se pod kopcem, kterému se říká Hineška. Je sobota, slunce svítí, jako by chtělo všechno spálit. Chlapi se schovali u vody pod vrhami a tam hrají karty. Dneska hrají filky, no a jak jinak, nadělají u toho plno křiku, až je to slyšet na celou osadu. Ženy jsou doma a chystají něco k jídlu. Jen dětem horko vůbec nevadí. Běhají sem tam, hrají si na vojáky, a když je jim moc horko, naskáčou do vody. Tentéž dnes karty nehraje, protože chytá v potoce ryby. Jen tak do ruky. Jsou tady pstruzi, ale dnes ještě nechytil nic. Najednou jako když do dětí střílí, vyběhly všechny z vody a ztichly.

Po cestě od vesnice přicházejí dva cizí Romové. Některé děti byly tak zvědavé, že šly rovnou k nim. Ty, které zůstaly na dvoře, začaly křičet: „*Někdo jde, někdo jde!*“ Všichni muži se otočili od karet a koukají, co se děje. Poznali Štefího z Terni a jeho syna Štefka. To už vyšly ven z domků také ženy a s nimi můj otec Andriš. „*No nazdar, Štefi, kde se tu bereš?*“ Šel k němu a podal mu ruku. „*Velká voda nepřišla, že by tě sem přinesla.*“ „*Voda ne, ale moje nohy. Ale už mě nechtějí poslouchat, bolí jak čert.*“ Všichni se dali do smíchu. „*Tak pojď dál a posad' se u nás, snad dostanou rozum a přestanou bolet. Ireno,*“ obrátil se otec k mojí sestře, „*běž a dones jim studenou vodu. Z Terni je to pěkný kus cesty, dobrých deset kilometrů, a když jde člověk v tomhle horku, má toho určitě dost. Ilono, udělej jim něco k jídlu,*“ řekl matce. Matka hned povídá staršímu bratrovi: „*Deži, zatop v peci, ať se vaří voda,* a ty, *Ireno, oškrábej brambory a pro vodu skočíš ty,*“ řekla mi. Byl jsem ze všech nejmladší, bylo mi tenkrát sedm let. Netrvalo dlouho a všechno bylo nachystané na halušky.

„*Ani ve snu by mě nenapadlo, že se tady u nás objevíš. Jsem rád, že tě vidím zdravého. A slyšel jsem taky, že sis našel novou ženu,*“ řekl Andriš, „*nebožky Hany nám bylo moc líto, když si ji pánbůh vzal k sobě tak mladou. Kolik jí vlastně bylo?*“ „*Čtyřicet dva,*“ odpověděl Štefi, „*to jsou nejlepší léta. Co se dá dělat, smrt si nevybírám, jestli mladý nebo starý. Tak to na tom světě chodí.*“ Mezitím, co vykládali, se ženy daly do vaření. Pec už se rozpálila a voda hned začala vařit. „*Ale kvůli nám nemusíte nic zvláštního vařit, my hned jdeme,*“ řekl Štefi. „*Copak jste u gádžů?*“ na to Andriš, „*jen sed' a radši mi pověz, co je u vás nového.*“ „*Co může být nového, taky žijeme, jak se dá. Když má člověk štěstí, tak u sedláka sežene nějakou práci a dostane za to jídlo. Sám víš, jak je těžké dostat z gádžů nějaké peníze,*“ odpověděl mu Štefi, „*ale my si tady povídáme a ještě jsme se nedostali k tomu, proč jsem vlastně přišel. Nevím, jestli se to k vám doneslo, ale před týdnem se nám narodil syn a příští sobotu ho chceme dát pokřtít. S farářem už jsem domluvený na jedenáctou hodinu. Chtěli bychom, já i moje žena, abys nám šel za kmotra. Kmotrou bude sestra mojí ženy, Tera z Torisky.*“ „*Bude pro nás velká čest jít ti za kmotry. Však se známe od malíčka,*“ řekl otec. „*A co ty na to říkáš?*“

zeptal se Štefi matky. „*Kmotrovství se přece nikomu neodříká, ani tomu nejposlednějšímu člověku.*“ „*Tak jsme domluveni. Příští sobotu v jedenáct hodin jsou křtiny u nás v kostele. Bylo by třeba, abyste přišli k nám už kolem desáté. A ty, Andriši, nezapomeň si vzít s sebou svoje doklady. Víš, že farář zapisuje kmotra a kmotru do matriky.*“ „*V deset hodin jsme tam, nemusíš si dělat starosti,*“ řekla matka.

Než domluvili, bylo jídlo hotové. Halušky s máslem a tvarohem voněly po celém domě. Irena dala nej dřív na talíře Štefimu a jeho synovi Štefkovi, až potom nám ostatním. Když matka viděla, že se jim do jídla nechce, zeptala se: „*Najezte se dosyta jako doma. Nebo se nás štítíte?*“ „*Moc se vám omlouváme, to by nás ani ve snu nenapadlo, copak jsme něco lepšího než vy? Jen jsme se zdráhali jíst, aby zbylo pro vás a pro děti,*“ řekl Štefi. „*Tak se klidně najezte, žena uvařila dost pro všechny,*“ řekl Andriš. Potom se všichni dali do jídla. Matka jen potají sledovala, jestli všem chutná. Brzy byly talíře i mísa prázdné. „*Musím vás pochválit, tak dobré halušky jsem už dlouho nejedl. Andriši, takovou kuchařku ti musí každý závidět. Tak jsme domluveni, čekáme vás v sobotu v deset hodin u nás. Děkujeme za všechno a nejvíc za to, že nám přijdete chlapece pokřtít.*“ Otec jen vrtěl hlavou: „*Už jsem ti řekl, že pro nás je velká čest přijít k vám na křtiny.*“ „*No, já ještě půjdu pozdravit chlapy, co támhle leží u vody a půjdeme domů.*“ Po těch slovech podal ruku otci i matce a šel za muži, kteří hráli karty.

„*Jak vidím, tak vám to pěkně jde. Kdo vyhrává, ty Đulo?*“ povídá Štefi. „*Kde jste se tu vzal, to musí být nějaká velká věc, že jste sem přišel.*“ Štefi byl stejně starý jak Andriš, bylo mu přibližně pětapadesát let. Muži u karet byli všichni nejméně o dvacet let mladší. „*Byl jsem u Andriše, pozvat ho na křtiny. To víte, mám mladou ženu,*“ řekl se smíchem Štefi, „*to musíte odvést dobrou práci, víte, co myslím, ne?*“ „*Jde o to, hlavně vydržet. No, a když ne, nějakí dobří kamarádi se najdou a pomůžou vám, nemám pravdu?*“ řekl na to Béla. Všichni se jen poušmáli. „*Nebojte se, až na to nebudu stačit, přijdu vám říct,*“ řekl Štefi, „*tak sbohem. Jen jestli vás nebolí*

ruce, když v nich musíte udržet tolik karet. Dávejte na sebe pozor. Jak potom obejmete svoje ženy?“ Po těch slovech se s muži rozloučil a vydali se se synem domů.

Týden utekl jako voda v potoce a už tu byla sobota. Musí se říct, že celý týden otci a matce přálo štěstí. V pondělí přijel sedlák Jurčík z Uzovců dát si opravit pluh. Bylo vidět, že ho moc nešetřil. Jiný by ho určitě hodil do starého železa. Otec pluh obešel ze všech stran: „*No, uděláme všechno, co půjde. Přijď si pro něj zítra na večer.*“ Jak otec řekl, tak se stalo. S bratry Karlem a Dežim odtáhli pluh ke kovárně a hned se dali do práce. Pomalu ho rozebrali, všechno, co bylo zkřivené, opravili a druhý den po poledni byste pluh nepoznali. Mohli s ním zase orat. Asi v šest hodin večer přijel sedlák a nevěřil svým očím: „*Musím vás pochválit, odvedli jste dobrou práci,*“ řekl otci a zaplatil mu tolik, kolik si řekl. Pak pomohl sedlákoví naložit pluh na vůz a ten se spokojeně vydal domů. Otec svěřil matce peníze. „*Pánbůh nám ho poslal. Kdyby tak ještě někdo přišel, byli bysme v desátém nebi,*“ řekla matka, „*Zítra můžeme zajít do Sabinova a koupit malému něco do peřinky.*“

Ve čtvrtek jako by matku někdo vyslyšel. Přijel sedlák Mezej a přivezl na opravu brány. Ani nemusel moc mluvit. Otec si je prohlédl a povídá mu: „*Přijď si pro ně zítra po poledni.*“ Moc práce s nimi neměli. Jen co sedlák odjel, pustili se do práce a do večera byly brány opravené. Druhý den sedlák přijel, jak byli domluvení, a byl s jejich prací velice spokojený. Už chtěl otci zaplatit, ale matka mu řekla, že by byla radši, kdyby jim dal trochu mouky, másla a kousek slaniny. Otec se přidal: „*Víte, v sobotu jdeme na křtiny. Kdyby se u vás našla láhev pálenky, tak půjdeme na křtiny pyšně jako velcí páni.*“ Gádžo se začal smát: „*Když nebudeš chtít moji ženu k tomu, tak jako by se stalo.*“ Matka s Irenou šly s ním. Za hodinu se vracely zvesela a nesly všechno, co chtěly. Ještě jim selka přidala tvaroh na bučky a mléko.

V sobotu brzy ráno, asi v sedm hodin, jsme se vydali do Terni. Šli jen otec, matka a mě vzali s sebou. Šlo se dobře, protože venku ještě nebylo horko. Po deváté jsme už

byli v Babině potoce, to byla vesnice před Terňou. Když nás uviděly děti, hned začaly křičet: „*Někdo jde, někdo jde!*“ Hned z domků vyšli muži i ženy. Otce a matku znali všichni Romové z celého okolí, proto nás všichni zvali dál. Bydlela tam otcova sestrénice a její děti s rodinami. Zašli jsme tedy k ní a chvíli jsme poseděli. Dlouho netrvalo a sešli se tam všichni z vesnice, muži i ženy. Každý byl zvědavý, kde se tam bereme a kam jdeme. Matka jim všechno vypověděla, zdrželi jsme se ještě deset minut a pak jsme se vydali dál.

Z Babina potoka do Terni to bylo necelé tři kilometry. Ještě nebylo ani deset a byli jsme tam. Jak nás zahlédly děti, hned spustily křik, stejně jako předtím v Babině potoce. „*Někdo jde, někdo jde!*“ Děla takový rámus, že hned všichni muži i ženy vyšli ven z domků. Poznali, že jsme to my a každý nás zval dovnitř, vtom se ale objevil Štefi a hned nás vzal k sobě. Tam bylo všechno vzhůru nohama, každý něco hledal. „*Ani nevíte, jak jsem rád, že už jste tady. Jít do kostela je ještě brzy, ještě máme půl hodiny. Dej jim něco jíst,*“ řekl své ženě, „*určitě mají hlad.*“ „*Není třeba,*“ povídá otec, „*nejsme hladoví, najíme se, až přijdeme z kostela.*“ „*Nalej jim aspoň polévku,*“ na to Štefi, „*jen ať něco sní, aby nedostali v kostele hlad. Máme ještě půl hodiny, tak se v klidu najezte.*“ Jeho žena hned nesla talíře na stůl, byla to slepičí polévka s nudlemi.

Potom se matka, otec jako kmotr, kmotra a Štefi se ženou a dětmi vydali do kostela. Já jsem zůstal venku a hrál si s ostatními dětmi. V kostele byli ještě další čtyři rodiny s dětmi, které přišly ke křtu. Farář je všechny nechal nastoupit před oltář a pokřtil je ještě před začátkem mše. Poté šly matky s dětmi domů. Pro takové malinké děti by bylo příliš dlouhé čekat víc než hodinu, až bude konec mše. Když přišly ženy domů, pustily se do přípravy pohoštění. Lidé pozvaní na křtiny se pomalu začali scházet. Štefi měl velkou rodinu, takže netrvalo dlouho a dům byl plný lidí. Nikoho cizího ani nezval. Nechyběli samozřejmě hudebníci, bez nich by se žádná svatba ani křtiny neobešly.

Když se všichni usadili, vzal si slovo otec. Mezitím Štefi s kmotrou

nalévali do skleniček pálenku. „*Sešli jsme se tady, abychom přivítali na tento svět nového člověka, malého Ondru. Dnes se stal součástí naší velké rodiny. Přejeme mu všichni, kdo jsme zde, hodně štěstí a pevného zdraví a krásný život, ať z něj vyroste silný, dobrosrdečný muž. Ať má rád své rodiče, tak jako oni mají rádi jeho. Na to si připieme. Tak na malého Ondru.*“ Když všichni dopili, půjčil si otec od primáše smyčec a dal ho chlapičce do ručičky. „*Ať je z tebe velký hudebník!*“ Potom matka vzala košilkou, kterou koupili, a předala ji Ondrově matce. „*Toto mu dávám, aby byl zdravý, silný a šťastný. Ať ho štěstí a zdraví nikdy neopustí.*“

Pak si vzal slovo Štefi, chlapečův otec: „*Děkuji ti, kmotře, za tvoje slova, i tobě, Ilono. Věřím, že nás Bůh vyslyší a všechno, co jsme mu přáli, se stane. Před tebou za všechno děkujeme.*“ Pak se pokřičoval a s ním všichni, kdo byli v domě. „*A teď jezte a pijte na jeho zdraví.*“

Hudebníci hned začali hrát, hrálo se a zpívalo, až to bylo slyšet do dálky. Když všichni dojedli, položil kmotr, to byla jeho povinnost, na stůl talíř. To už každý věděl, že se budou vybírat peníze. Každý dal, kolik mohl. Když už dali všichni, otec jako kmotr nakonec přikryl peníže stokrounou. „*Tady ti předávám, co tyto dobří lidé dali vašemu malému do života. Dobře si je užijte,*“ předal peníze Štefimu.

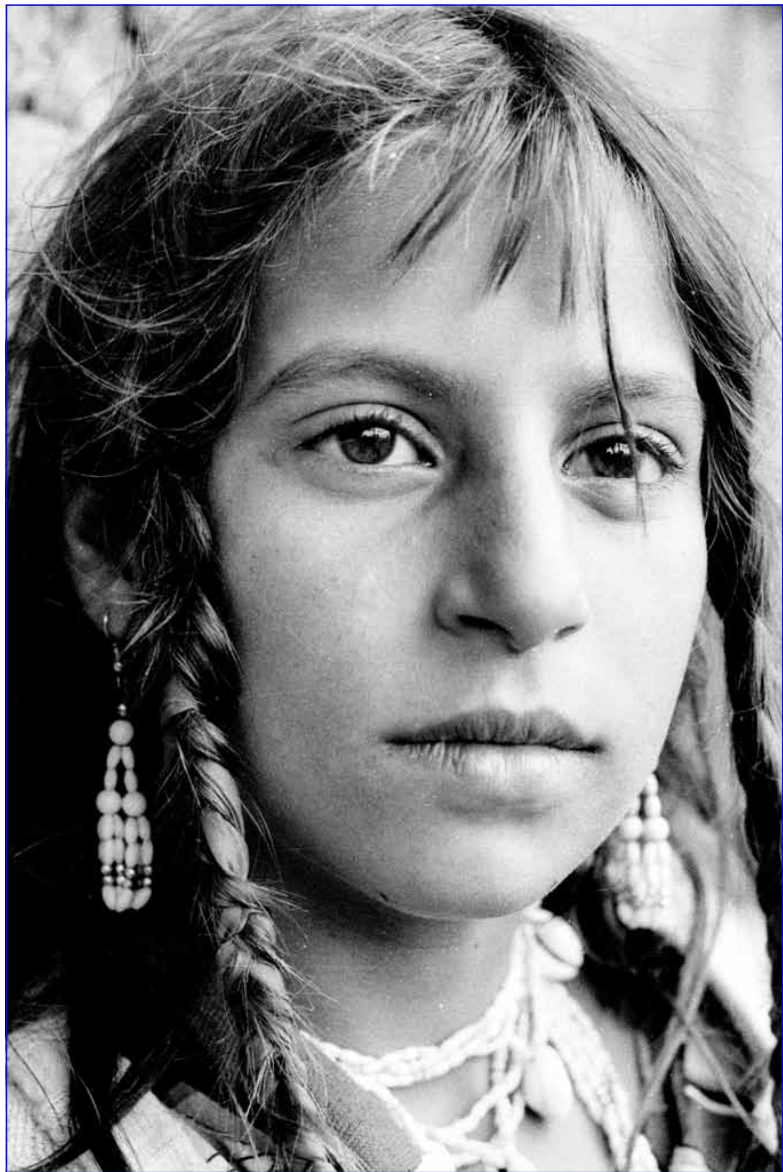
Hrálo se, tancovalo a každý měl dobrou náladu. Když bylo po šesté hodině, otec řekl Štefimu: „*No, je pomalu čas, abychom šli domů. Čeká nás dlouhá cesta, když chceme dojít ještě za světla.*“ Štefi je začal přemlouvat: „*Nechod'te nikam, zůstaňte do rána. Místo na spaní tu je. Vyspíte se a ráno půjdete.*“ Ale otec s matkou zůstat nechtěli. Tak nás Štefi se ženou vyprovodili až na cestu a ještě jednou otci a matce děkovali. „*Tak si užívejte vašeho malého a my taky děkujeme, že jste nás pozvali,*“ řekl otec. Potom si podali ruce. Štefi a jeho žena nám popřáli šťastnou cestu a obrátili se k domovu. Ještě je bylo slyšet, jak jeden druhému říkali: „*Měli jsme štěstí, že takoví dobří lidé, jako jsou Andriš a Ilona, nám přišli za kmotry.*“

Andrej Giňa

Překlad: Martina Vyziblová
Ilustrační foto: web

Pre boňa

O Tolčemešis, cikneder gav pre vi-geľi Slovensko. Ehin kerado, šukar, ňilaj berš 1943. Imar oleske berš, so le Romen upral andal o gav o gadže vitradle avri, tel e Hineška. Ehin sombat, o kham tařarel, sar te kamelas sa te zlabarel. O murša pes garude paš o paňi tel o verbi. Odoj khelen o karti. Adadžives khelen fil'ki. No, a sar avres, paš oda keren vika, hoj len šund'ol pre calo gavoro. O romňija hine khere a kisitinen vareso te chal. Čak le čhavege o keradžipen nakerel nič. Prastan upre tele, bavinen pes pre slugadža a te len igen kerado, chuřen andro paňi. Adadžives nakhelel karti o Tentejis, chudel le mačhen. Ča avka, andro vast. Ehin adaj o šliži, aľe mek nachudľa nič. Jekhwarestar andro čhave sar te viľind'ahas. Sa denašte andal o paňi a ačhile čit.

Andal o gav le dromeha avnas duj cudza Roma. Varesave čhave has ajse zvedava, hoj gele dži kija lende. Okle, so ačhile pre dvora, chudle te vičinel: „Duj Roma aven, duj Roma aven!“ Savore, so khelenas o karti, visaľile, so pes kerel. Prindžarde le Štefis Terňatar le čhaveha, le Štefkua. Oda imar avle avri andal o khera the o romňija a lenca miro dad, o Andrišis. Geľas kija leste a podiňa leske o vast. „No servus, Štefi, kaj pes adaj il'al. Baro paňi nadžalas, hoj tut adaj priandahas.“ „O paňi na, aľe mire pindre. Kajčak nakamen man te šunel, dukhan sar beng.“ Savore chudle te asal. „Av andre a beš peske. Talam o pindre chudena god'i a preačhena te dukhal. Iren,“ phend'a la pheňake, „dža, an lenge lačo šilalo paňori. Terňatar dži adaj, oda lačo koter, ajse deš kilometri. A te manuš džal andro ajso keradžipen, ta oda les hin dosta. Ilon, ker lenge vareso te chal.“ „Deži,“ phend'a e daj le phureder phraleske, „rakin andro bov, mi taďol o paňi a tu Iren, rand o phuvale. Paňeske chuři tu,“ phend'a mange e daj. Me somas savorendar nekterneder, has

mange eľta berš. Naľikerďa but a imar has sa kisitimen pre haluški.

„Aňi suneste mange naavľahas, hoj tu aveha adaj ki amende. Som rado, hoj tut dikhav sastes. Šund'om, hoj tut hin, sar pes phenel, nevi romňi. La ňebožka Haňa has amenge igen pharo, hoj la o Del il'a ajsa terňa kija peste. Keci lake has?“ phučľa o Andrišis. „Seranda the duj,“ odphend'a leske o Štefis, „oda nekfeder berša. So šaj kerass, o meriben peske navikidel. Či terno vaj phuro. Avka oda pre adi luma ehin.“ Mindig vakernas, o romňija pes dine andro taviben. O bov rozpeřil'a a o paňi maj taďolas. „Aľe angla amende namušinen te tavel a te kerel extra kuchňa. Amen maj džaha,“ phend'a o Štefis. „Oda kaj sal, ko gadže?“ odphend'a leske o Andrišis. „radeder mange phen, so nevo ke tumende.“ „So odoj šaj el nevo, dživas, sar pes del. Te hin manušes bacht, ta ko chulaja stradel varesavi buťori vaš o chaben. Džanes, hoj le gadžen-dar igen phares dochudeha varesave love,“ odphend'a leske o Štefis, „aľe amen adaj vakeras a mek pes nachudľam ki oda, soske avľom. Nadžanav, či oľestar džanen, aľe anglo jekh kurko amenge ul'ila muršoro a pre aver sombat les kamas te bolel. Le rašaha som dovakerdo pre dešujekhto ora. Kamas me the e romňi, te avehas amenge kirveske. Kirvi ela la romňakeri pheň, e Tera Toriskatar.“ „Angla amende ela bari paťiv te džal tuke kirveske, ta se džanas pes ciknovarbastar,“ phend'a o dad. „A tu pre oda so phenes?“ phučľa o Štefis la dattar. „Kirvipen pes ňikaske naodphenel, aňi kole nekostatňeder romeske.“ „Ta akor sam dovakerde. Pre aver kurko sombatone dešujekhte orendar bolas andre khangeri Terňate. Kampelas, hoj te avnas ki amende deše orendar. A tu, Andriš, ma bister te lel peha tire papira. Džanes, hoj o rašaj le kirves the la kirva zaľidžal andre matri-

ka.“ „Deše orendar sam odoj, namušines peske oľestar te kerel šero,“ phend'a e daj.

Mindig dovakerde, o chaben has kisno. O haluški ciraleha, čhileha pachinenas pre calo kher. E pheň e Irena thoďa ešeb pro taňiris le Štefiske the leskre čhaveske, le Štefkuske, až paľis amenge. O rom the leskro čhavo pes odcirdenas, aľe e daj pes nadiňa. „Chan, čaľon sar khere. Či amendar džungľon?“ phučľa lendar. „Omangav pes tumenge, aňi suneste kajso vareso amenge naavľahas pre god'i. Ta so amen sam vareso feder sar tumen? Amen pes čak odcirdas, hoj te ačhel pre tumende the pro čhave,“ phend'a o Štefis. „Ta ma odcirden pes a chan. E romňi taďa ajci, hoj te el sakones dosta.“ Pal kada pes dine savore andro chaben. E daj čak počoral dikhelas, sar sakoneske šmakinel. Maj has o taňira the o čaro čučo. „Mušinav tumen te poašarel. Kajse lačhe haluški imar čirla nachaľom. Andriš, kajsa lačha kucharka sar tut hin, sako musaj te zavidzinel. Ta sam dovakerde, užaras tumen sombatone deše orendar ki amende. Igen paľikeras vaš savoro a nekbuter vaš oda, hoj amen avena te bolel le ciknes.“ O dad čak bonďarlas le šereha: „Imar tuke phend'om, hoj angla amende oda bari paťiv te džal tuke te bolel.“ „No, me mek džava te dikhel le romen, so kodoj tel o verbi pašľon a džaha khere.“ Pal kala lava podiňa la dake the le dadeske o vast a geľa pal o murša, so khelenas o karti.

„Sar dikhav, ta tumenge džal ara het, ko vikhelel, tu Đulo?“ phend'a o Štefis. „Ta kaj pes adaj il'an, oda musaj te el vareso baro, te adaj avľan.“ O Štefis has ajso phuro sar the o Andriš, has leske buter sar penda the pandž berš. O murša, so khelenas o karti, has nekčineder o biš berš terneder. „Somas ko Andrišis te vičinel les pre boňa. Hin man terňi romňi,“ phend'a asabnaha o Štefis, „oda musaj te thovel lačhi buťi. Džanen soske, na?“ „Džal pal oda, hoj te viľikeren. No, a te na, ta varesave lačhe kamarata pes arakhena, so tumenge žutinenena, hin man čačo,“ phend'a o Belas. Savore peske čak poasand'ile. „Ma daran, sar nabirinava, avava tumenge te phenel. Ta ačhen Devleha. Merkinen pre peste. Na dukhan tumen o vasta, ajci karti te ľikereľ? Sar paľis obchudena le romňijen?“ Pal kala lava pes rozgele le romenca a mukhle pes khere.

O đivesa pregeľe sar o paňi andre len a has adaj e sombat. Musaj te phenel, hoj oda kurko sar te e bacht la da the le dades te viarakhľahas. Hetvine and'a o chulaj Husovcistar o Jurčik te prikerel o pluhos. Dičholas, hoj les igen nasahinenas. Aver les bizutnones čhiďahas andro purane trasta. O dad les obdikhl'a sakona seratar: „No, keraha sa, so pes del. Av peske vaš leske tajsa kija ratate.“ Sar o dad phend'a, avka pes ačhiľa. Le phralenca le Karol'iha the le Dežiha les odcirdle ki e šmikňa a maj pes dine andre buťi. Polokes les rozkidle, so has band'ardo, prikerde a pre aver đives pal o dilos o pluhos naprindžard'alas. Šaj leha pale orinde, sar te nauľahas šoha phagerdo. Vaj šove orendar kija raťate avľa o gadžo a napaťalas peskre jakhenge. „Mušinav tumen te po-

ašarel, thoďan lačhi buťi,“ phend'a le dadeske a poťind'a leske, so o dad phend'a. Pal kada thode pro verdan o pluhos a o gadžo spokojnones geľa khere. O dad diňa la dake o love. „O Del amenge bičhad'a kale gores, te mek vareko avľas, ta avahas andro dešto ňebos,“ phend'a e daj, „šaj džas tajsa ko Sabiňis a cinas le cikneske vareso andre perňica.“

Štvartkone sar te vareko višund'ahas la da. Avľa o gadžo o Mezej a and'a te prikerel o brani. Aňi namušind'a but te vakerel. O dad len obdikhl'a a phend'a leske: „Av peske vaš lenge tajsa pal o dilos.“ But buťi lenca nasas. So čak o goro odgeľa, mukhle pes andre lende a dži raťi has o brani sa prikerde. Pre aver đives o gadžo vaše avľa, sar pes dovakerde a la buťaha has igen spokojno. Imar kamľa le dadeske te poťinel, aľe e daj leske phend'a, hoj elas radeder, te la delas varesavo aro, čhil the koter balevas a o dad pes pridiňa. „Amen džas sombatone te bolel. Te pes ke tute arakhe-las caklos tard'i, ta džaha pre boňa barikane sar bare raja.“ O gadžo chudľa te asal: „Te nakames ki oda mira romňa, ta sar te pes imar ačhiľahas.“ E daj la Irenaha gele le goreha. Vaj jekha ora avle pale, ande sa, so kamenas. Mek lenge e gori pridiňa ciral pre bokheľi, the thud.

Sombatone tosara vaj eľta orendar pes mukhl'am ki e Terňa. O dad, e daj, the man ile peha. Džalas pes mištes. Avri mek nasas karades a pal e eňa ori imar samas Balpotokate. Oda ehin gav angle Terňa. O čhave, sar amen dikhle, chudle te vičinen: „O Roma aven, o Roma aven!“ Maj avle avri andal o khera o romňija the o murša. Le dades the la da džanenas savore Roma pal calo okolia. Vaš oda amen savore vičinenas andre. Bešelas odoj e phuri baba, le dadeskeri strično pheň a lakre čhave le famel'ijenca. Geľam ke late a čepo peske po-bešľam. Naľikerďa but a maj pes odoj zgele savore murša the o džuvľija. Sako has zvedavo, kaj pes adaj il'am a kaj džas. E daj lenge sa viphend'a. Zľikerďam pes odoj vaj deš minuti a vidiňam pes ki e Terňa.

Balpotokatar oda nane aňi trin kilometri. Mek nasas aňi deš ori a imar samas odoj. Sar amen dikhle o čhave, chudle te vičinel sar the Balpotokate. „O Roma aven, o Roma aven!“ Kernas ajsi vika, hoj o murša the o džuvľija avle avri andal o khera. Maj prindžarde la da the le dades a sako amen vičinas andre. Andre oda pes sikhad'a o Štefis a maj amen il'a ke peste. Adaj sako vareso rodela. „Aňi nadžanen, savo som rado, hoj san adaj. Andre khangeri te džal mek sigo, mek hin amen jepaš ora. Thov lenge vareso te chal,“ phend'a la romňake, „bizutnones hine bokhale.“ „Namusaj,“ phend'a o dad, „nasam bokhale, chaha, sar avaha andal e khangeri.“ „Čhiv lenge barčak zumin, mi chan vareso, te na en andre khangeri bokhale. Mek hin amen jepaš ora, ta spokojnones chan.“ E romňi maj and'a o taňira la zuminaha pro skamind. Ehas oda kachňakeri rezankenca.

Pal kada o dad sar kirvo la kirvaha the o Štefis la romňaha the le čhavenca pes vidine andre khangeri. Me ačhiľom avri le čhavenca pes

te bavinel. Andre khangeri imar has štar čhave le famel'ijenca te bolel. O rašaj len thoďa savoren te terďol anglo oľtaris a mek angle omša len obold'a. Pal kada o daja le čhavorenca gele khere. Anglo cikne čhavore ul'ahas igen but te užarel buter sar jekh ora, mindig ela agor omša. Vaš oda lenca gele khere. Sar avle, chudle te kisitinel o chaben. O manuša, so has vičimen pre boňa, pes imar polokes zdžanas. Le Štefis has bari famel'ija, ta naľikerďa but a o kher pes zapherd'ard'a. Cudzen manušen navičind'a. Nachibaľine-nas aňi o lavutara, bi lengero pes ňisavo bijav aňi boňa naobgeľahas.

Sar pes savore ubešte, il'a peske o dad o lav. Maškar oda o Štefis la kirvaha zapherd'arde o calkici la tard'aha. „Zgaľam pes adaj, hoj te privitinas pre kadi luma neve manušes, le ciknes Ondas. Adadžives les priiľam andre amari bari famel'ija. Žičinas leske savore but bacht the zoralo sasťipen a lačo dživipen, kaj lestar te vibarol zoralo murš lačhe jileskero. Kaj la da the le dades rado te dikhel, avka sar o dad the e daj rado dikhen les. Pre kada leske pripijaha. Ta hazden o calkici pre cikno Ondas.“ Sar savore dopile, il'a o dad le primašistar o vonos a thoďa le čhavoreske andro vastoro. „Kaj tutar te vibarol baro primašis.“ Paľis e daj il'a o rekľikocis a diňa les le Ondaske-ra dake. „Oda leske dav, hoj te el sasto, zoralo a bachtalo. Hoj les e bacht the o sasťipen šoha te naomukhel.“

Pal kada peske il'a o lav o Štefis, le cikneskero dad: „Paľikerav tuke, kirvo, vaš tire lava, the tuke Ilon. Paťav, hoj amen o Devloro višunla a sa, so leske žičind'am, pes ačhe-la. Anglal tuke vaš savoro paľikeras.“ Čhind'a pre peste kerestos a leha savore, so has andro kher. „Ta akana chan the pijen pre leskero sasťipen.“ O lavutara maj chudle te bašavel.

Bašavlas pes a giľavlas, hoj o bašaviben šund'olas dur avri. Sar dopile a dochale, thoďa o kirvo, oda has leskeri buťi, pro skamind o taňiris. Oda imar sako džanelas, hoj pes kidenav avri o love. Avka sako thovlas, so has hodno. Sar imar savore dine, o dad sar kirvo priučhard'a o love pendangeraha. „Kadaj tuke predav, so kala lačhe manuša le cikneske dine andre leskero dživipen, bachtales peske len udživen,“ a prediňa o love le Štefiske. Bašavlas pes a khelelas a savoren has lačhi kedva.

Sar imar has pal o šov ori, o dad phend'a le Štefiske: „Amen džaha polokes khere. Užarel amen baro drom, kaj te doavas khere mindig vidno.“ O Štefis ačhiľas smutno: „Ma džan ňikhaj, ačhen dži tosara. Te sovel hin kaj. Visovna pes a tosara džana.“ Kajčak o dad the e daj nakamenas te ačhel. Avka o Štefis la romňaha amen viprovadzinde dži pro drom a mek jekhvar la dake the le dadeske paľikerde. „Ta bachtales peske le čhavores udživen a amen tuke tiž paľikeras vaš oda, hoj amen vičind'al,“ phend'a o dad. Pal kada peske podine o vasta. „Bachtalo drom tumenge žičinas,“ phend'a o Štefis la romňaha a visaľile khere. „Has amen bacht, hoj kajse lačhe manuša sar o Andrišis the e Ilona avle amenge te bolel.“

Andrej Giňa

Ilustrační foto: web

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na srpen 2012

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

Stálá expozice: Příběh Romů

Stálá expozice představuje příběh Romů ve světových dějinách. Na historické ose ukazuje kulturu Romů i změny v jejich způsobu života od Indie po dnešek.

NOVĚ OTEVŘENO!

Výstavy

Ferdinand Koci:

Střípky z tvorby romského výtvarníka

Výstava děl malíře a výtvarníka albánského původu žijícího v Anglii. Výstava je součástí evropského projektu R.I.C.E.

6. 4.–22. 9.

Kamila Berndorffová: Obřady a rituály Indie

Fotografie Kamily Berndorffové zavádějí diváka do současné Indie. Ačkoliv je dnes Indie moderním sekulárním státem, hraje zde mytologie, promítnutá do každodenně se opakujících rituálů, stále podstatnou roli.

Kamila Berndorffová tuto realitu zachycuje ve svých fotografiích. V centru její pozornosti stojí především různé polohy hinduismu. Výstava Obřady a rituály Indie doplňuje tematicky novou stálou expozici Muzea romské kultury, která se věnuje pravlasti Romů – Indii.

15. 6.–9. 9.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Roma Education Fund (REF) vyhlásil stipendijní program – Roma International Scholar Program (RISP). Ten podporuje romské studenty studující denní vysokoškolské studium na státem akreditované univerzitě v zemi, která není rodnou zemí žadatele ani jeho země pobyty. Stipendium se uděluje na akademický rok 2012–2013.

Veškeré informace vztahující se k programu naleznete na www.romaeducationfund.hu nebo přímo na www.romaeducationfund.hu/roma-international-scholar-programme.

Jelikož se jedná o mezinárodní program, jsou veškeré informace i on-line aplikace dostupné pouze v angličtině. POZOR – uzávěrka pro podávání žádostí v mezinárodním programu je 15. srpna 2012!

V případě jakýchkoliv nejasností nás kontaktujte na čísle: +420 257 329 667 nebo na adrese stipendia.romea@gmail.com.

Iva Hlaváčková
Koordinátorka projektu, Romea, Praha

Fotograf s dlouholetou praxí v celostátních médiích hledá zaměstnání.

e-mail: photo.report@centrum.cz

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury České republiky

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS	
Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	
Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno. Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2011 činí 240 Kč.	

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154. Šéfredaktor: Pavel Pečinka, tel.: 728 916 007, e-mail: pecinkapavel@seznam.cz. Redakce: Karel Holomek, Gejza Horváth. Sazba: Radim Šašínska. Externí spolupráce: Kateřina Danyiová, Praha; Jakub Krčík, Praha. Elektronická verze: www.srnm.cz. Redakční rada: Jan Horváth – obě. sdružení Studénka; Jiřina Somsiová – předsedkyně obě. sdružení, Olomouc; Jana Horváthová – ředitelka Muzea romské kultury, Brno; Jiřina Šiklová, socioložka; Kumar Vishwanathan, Ostrava; Hynek Zima, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz. IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Komerční banka Brno-město, číslo účtu: 27-488570217/0100. Tiskne: Grafex, spol. s r.o., Kolonie 304, 679 04 Adamov. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.